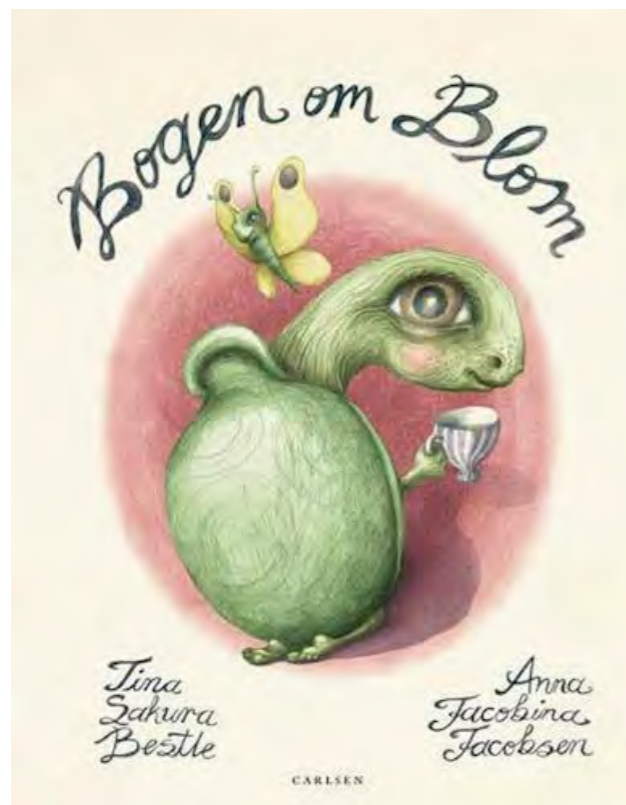
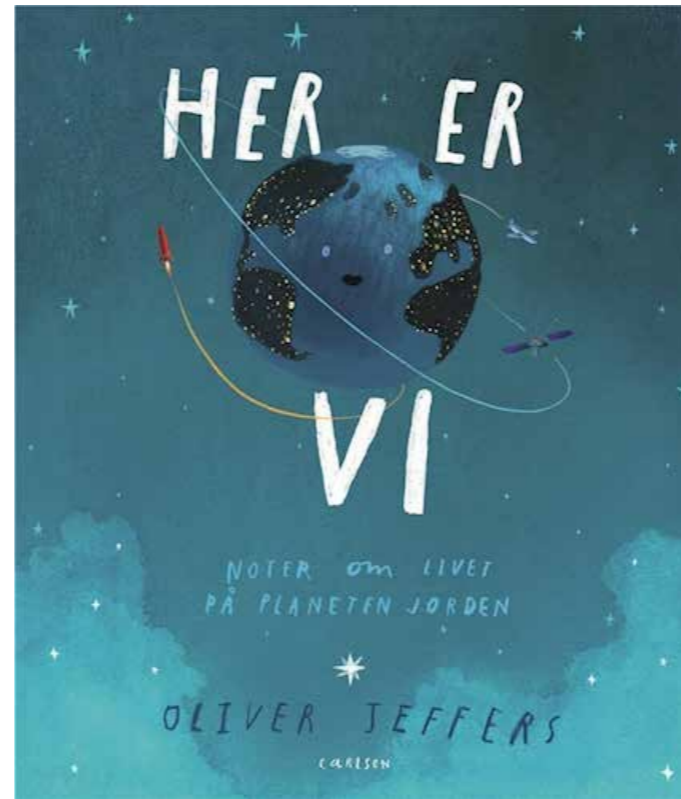
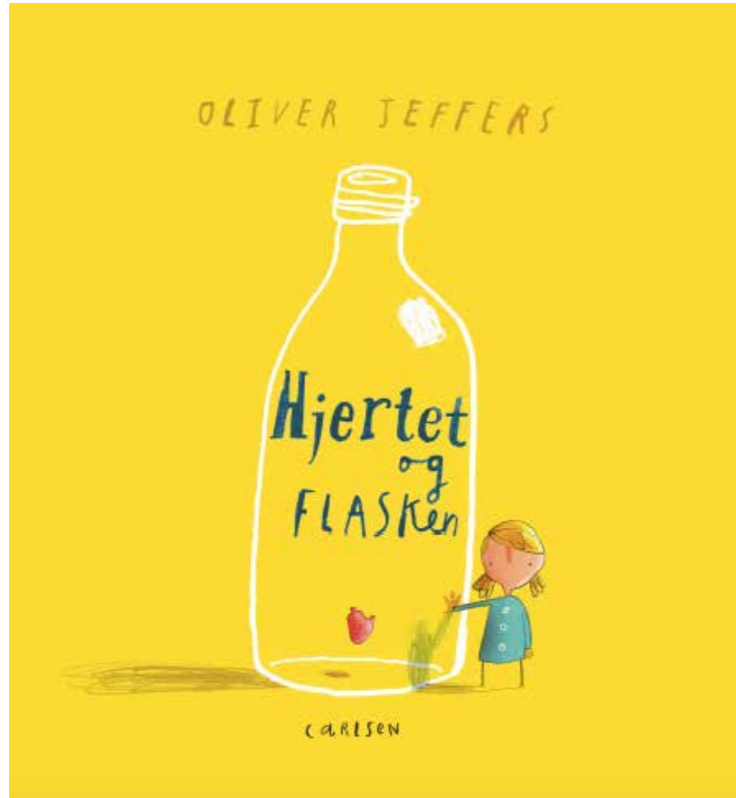

Ned i litteraturen

med Carlsen Ekstra

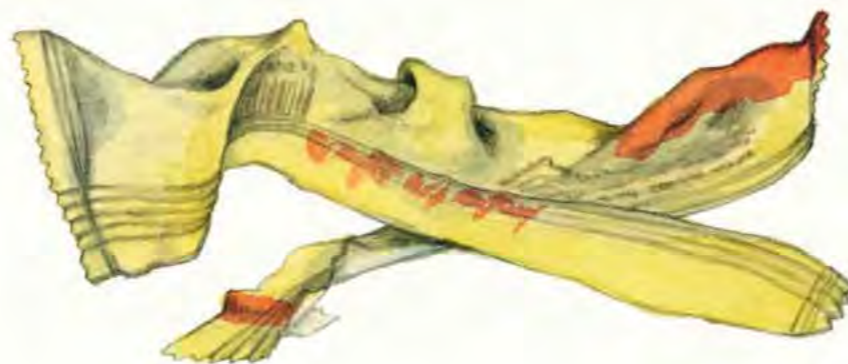

Talking about multimodalitet...

På vej:

Sommeren
er kommet. Der
er solstriber i græsset
og svedperler på næsen.
Hun går den vej, hun altid går,
og ser de ting, hun altid ser.
Ser ispapir og badebolde, andre
børn har glemt. Sandslotte,
der forsvinder i vandkanten.
Hun ser sommerfuglene danse.
Og hun ser manden.

Han sidder på en bænk og kigger lige ud i luften. Han plejer ikke at være der, det er hun sikker på. Nu er han der bare og bevæger sig slet ikke. Siger ikke noget. Hvis han har set hende, lader han som ingenting. Hun er luft for ham. Sommerluft.

Næste dag går hun samme
tur og nærmer sig forsigtigt bænken.
Han sidder der igen. Hvor ser han gammel ud.
Fra siden ligner han
et spørgsmålstegn,
sådan som han
hænger hen
over sine
knæ.

Hvorfor læse litteratur?

Quint Buchholz

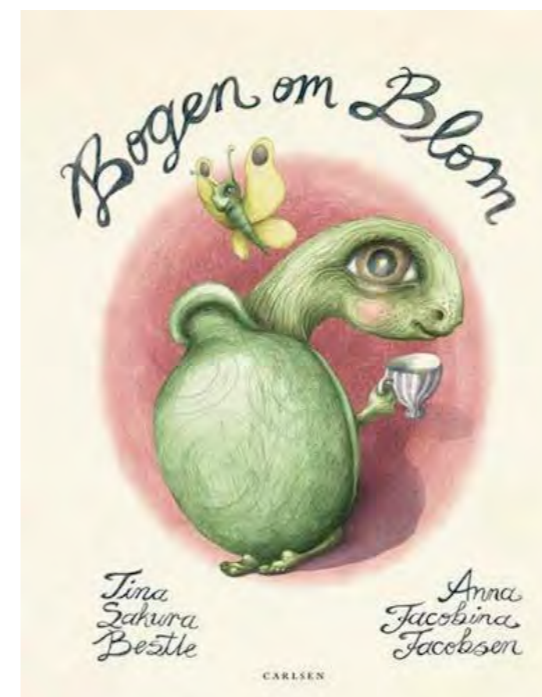
Jeg er ligeglad med, om en bog er positiv eller negativ, eller om det går hovedpersonen godt eller dårligt, jeg vil bare lære ham at kende! Mærke ham, som han er, og sgu da ikke, som han burde være. Jeg skal jo for fanden ikke giftes med ham eller betro ham mine pengesager, det er det, der er ret smart ved litteratur, at vi kan komme helt tæt på mennesker, vi måske aldrig ville få mulighed for at møde i virkeligheden.

Kirsten Hammann: Ofte stillede spørgsmål, 2017

HUSK!

Læsning og Fortolkning er to
forskellige
kompetenceområder

... der kalder på forskellige slags tekster!

Og så er der den tredje slags

Bøger for sjov

Godnat-læsning

Madpakke-læsning

OSV.

Fupz: "Referater af hverdagen"

Litteratur i undervisningen

Ikke referater af hverdagen

Teksterne til litteraturundervisning skal rumme

en sproglig æstetik

plads til barnets refleksion og meddigtning

potentiale for fortolkning

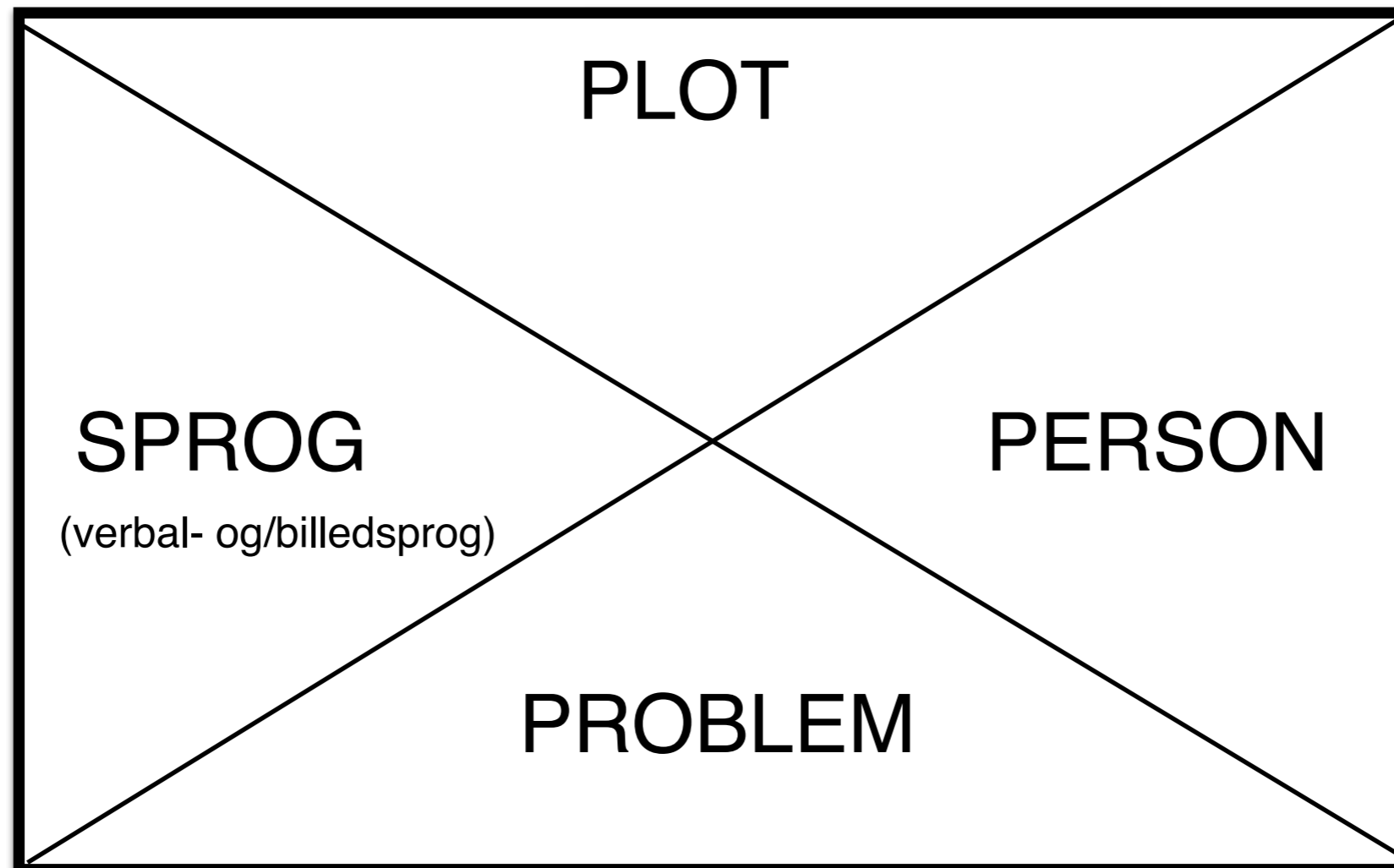
Og den skal både vække genkendelighed og forundring

Billedbøger fordi

De er korte

De er eksemplariske for, hvad en fortælling er

En fortælling

Disse er indgangene i arbejdet med værket

PLOT: Forløb/komposition

PERSON: Karakteristik

SPROG: Verbal- og billedsprog

PROBLEM: Tema

Både tekst og billeder selvfølgelig

Billedbøger fordi

De er korte

De er eksemplariske for, hvad en fortælling er

De moderne billedbøger er æstetiske mesterværker

Fælles for dem alle

Ufatteligt lækkert boghåndværk

Udtalt langsomhed

Store følelser!

Sorg, ensomhed, kærlighed: Weltschmerz

Men der er altid håb!

Tendenser i den moderne billedbog

Weltschmerz

Det er i krisen, den gode fortælling opstår

OLIVER JEFFERS

CARLSEN

I arbejdet med en billedbog er billederne selvfølgelig vigtige

Farver - stemning

- Hvilken stemning kommer du i, når du ser lyse farver som lysegul, lyserød, lysegrøn?
- Hvilken stemning kommer du i, når du ser mørke farver som sort, mørkegrå eller mørkebrun?
- Hvilke farver ville du vælge til en glad tegning?
- Hvilke farver ville du vælge til en uhyggelig tegning?
- Hvorfor?

Bogen giver anledning til i den allerførste litteraturundervisning
at lære om

- symbolik (farvesymbolik, motivisk symbolik)
- forløb (begyndelse, midte, slutning)

Og selvfølgelig tema

www.carlsenekstra.dk

Efter første oplæsning:

Tal i klassen om, hvad I tænker om historien.
Brug fx spørgsmålene her:

- Vi møder tre personer i historien, hvem?
- Hvor kender pigen og manden hinanden fra? Er de i familie?
- Hvordan har de det med hinanden?
- Hvor forsvinder manden hen?
- Hvad betyder det for pigen?
- Hvad ender historien med?
- Hvor lang tid går der i historien?

Fortællingens forløb

Som du allerede ved, er *Hjertet og flasken* en fortælling – altså en opdigtet historie.

Men en fortælling har også to andre kendetegn:

- den har en hovedperson
- den er bygget op af tre dele

I *Hjertet og flasken* er pigen hovedperson, for det er hende, bogen handler om, og hun er med på alle bogens opslag.

Fortællingens dele

De tre dele, en fortælling består af, er: Begyndelsen, midten og slutningen.

Der, hvor handlingen skifter fra begyndelsen til midten og fra midten slutningen er altid et vendepunkt. Sådan her er alle fortællinger bygget op:

1. I **begyndelsen** er alt, som det plejer at være.
2. Så kommer et **vendepunkt**: Der kommer et problem for hovedpersonen, og midten af historien handler om, hvordan hovedpersonen har det med problemet.
3. Mod **slutningen** kommer et andet vendepunkt, der hjælper hovedpersonen til at få løst sit problem. Måske fordi hovedpersonen møder en anden person, der kan hjælpe.

Klassen

- Hvordan passer det på *Hjertet og flasken*?
- Kan I finde vendepunkterne?
- Find jeres skema med ord om stemningen og om pigen. Hvordan passer de på det, du lige har lært om begyndelse, midte og slutning?

Farverne er med til at angive vendepunkterne

... indtil den dag, hun fandt en tom stol.

Alene

For at få et overblik over handlingen i de tre dele, skal I nu lave en foldebog med tre felter:

Ét felt for begyndelsen, ét for midten og ét for slutningen.

I skal bruge et halvt liggende A4 ark. Der skal ikke være linjer eller tern på arket. Kopipapir er godt.

Jeres lærer skærer arkene over for jer.

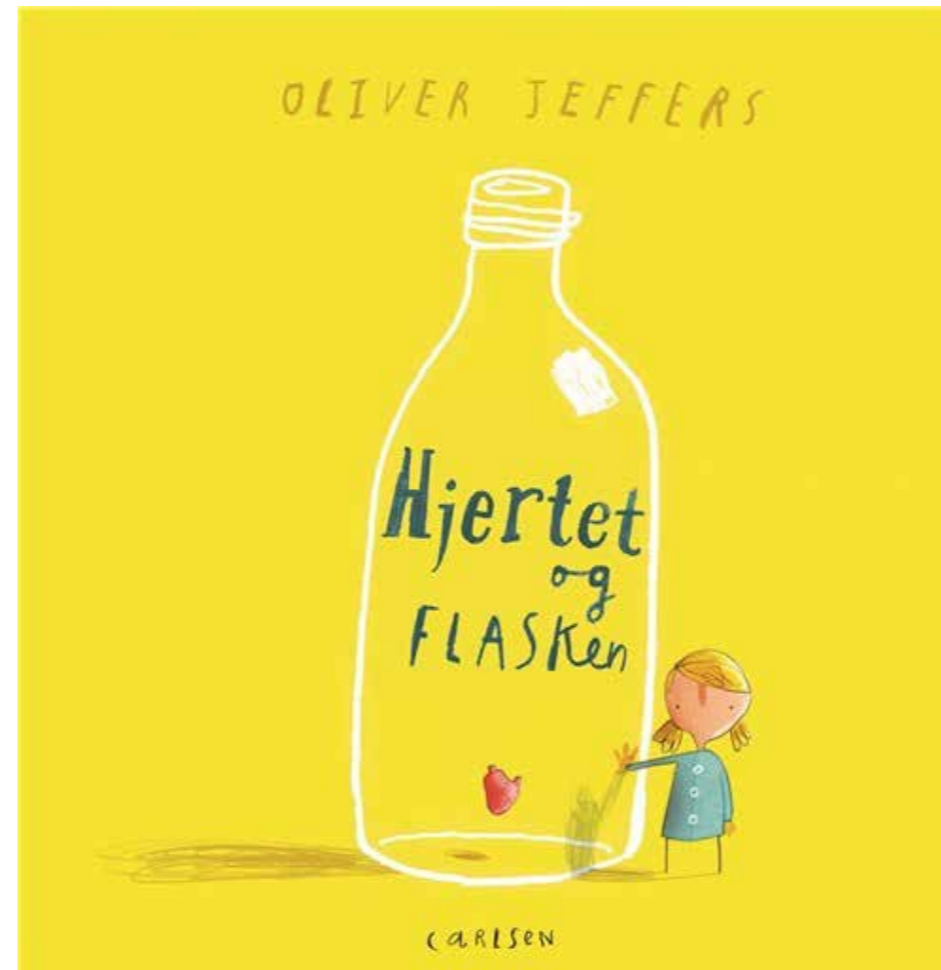
- Farv de tre felter i tre farver, du synes, passer til stemningen i fortællingens begyndelse, midte og slutning.
- Skriv bagefter ord eller tegn tegninger i de tre felter. Jeres ord eller tegninger skal vise, hvad der sker i begyndelsen, i midten og i slutningen af *Hjertet og flasken*. Måske kan I bruge jeres skema med ord om stemningen og pigen.

Billedsprog

Husk, at litteratur skal *fortolkes*

Symbolik ... men kan børn tolke symbolik?

Et hjerte og en flaske?

Enkel og kompleks på samme tid

Hvad tænker du om ordet hjerte?

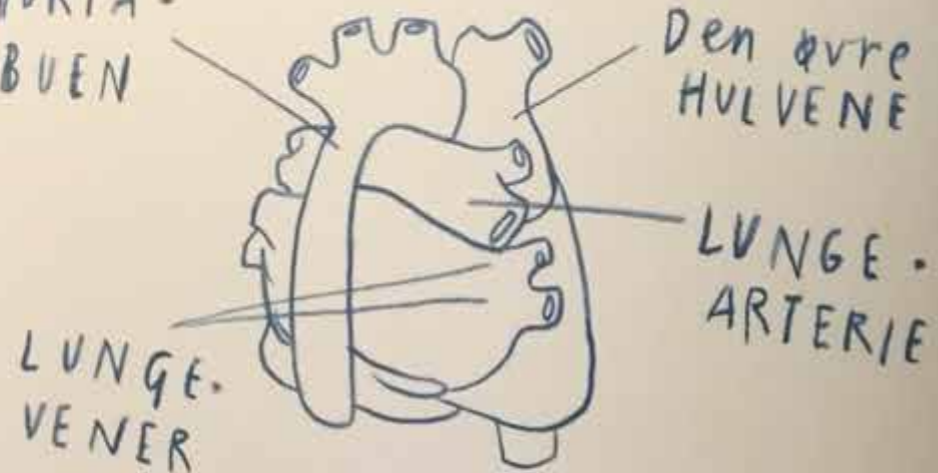
Udfyld et hjerte med dine tanker.

Hvad har et hjerte og en flaske til fælles?

De kan begge blive knust. Hvordan?

AORTA-
BUEN

HJERTET OG KAR

(set bagfra)

til
KROPPEN

HJERTE-
klapper

HØJRE
AURIKEL

Højre
HJERTE-
KAMMER

HJERTESKILLEVEG

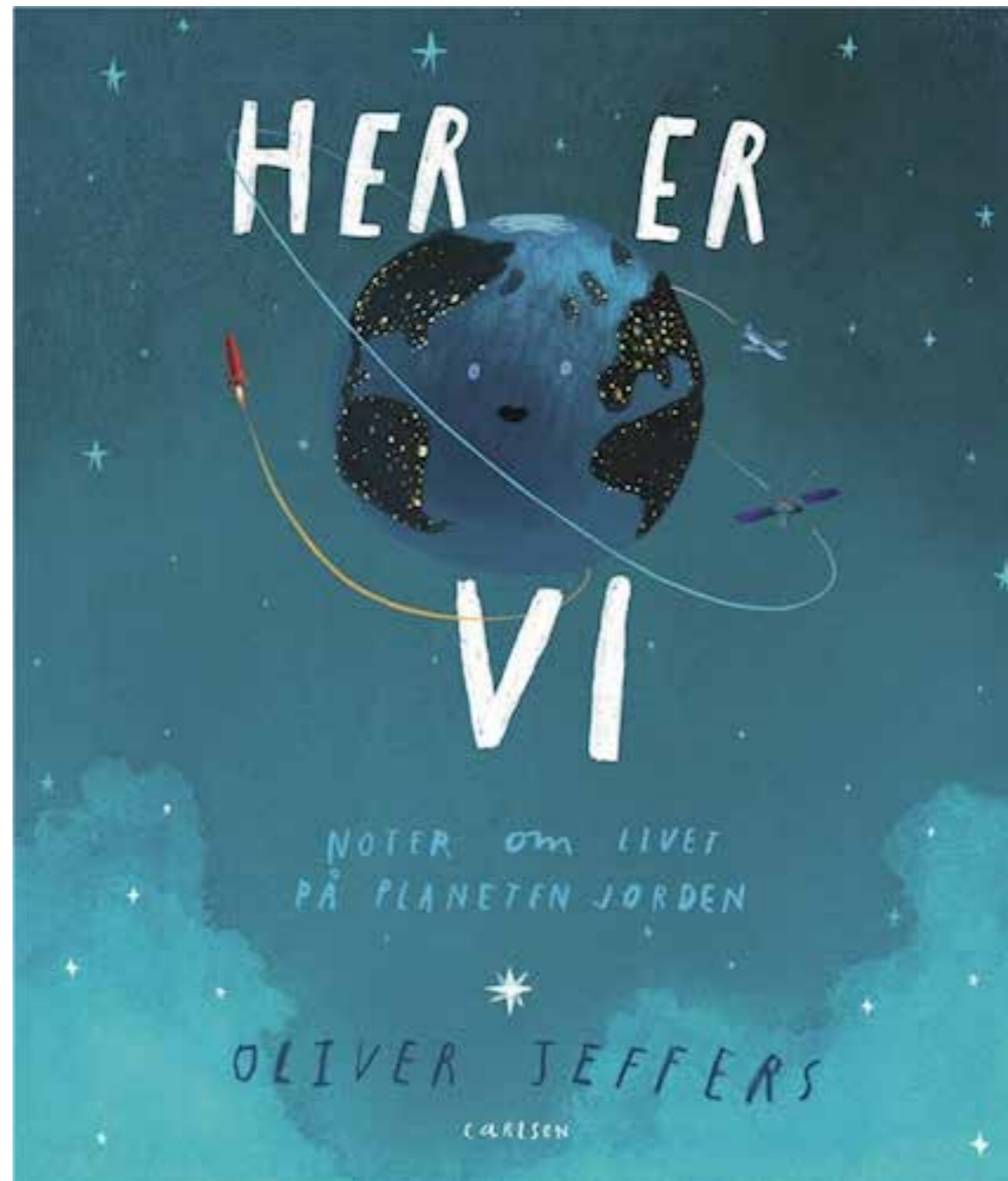
Fra LUNGERNE

Til LUNGERNE

Venstre
HJERTEKAMMER

(set forfra)

En fagbog

Fortællinger

Mange billedbøger fortæller historier, og det er en forfatter, der har digtet historien. Der er en handling med en hovedperson, der oplever en masse, og der går noget tid i historien, fra den begynder, til den slutter. Måske kender I historierne om Vitello, Alfons Åberg eller Sallys far.

Sådanne opdigtede historier kalder vi også **fortællinger**.

Fagbøger

En fagbog er noget andet. Den fortæller ikke en opdigtet historie, men er en bog om virkeligheden. Man kan fx læse fagbøger om lastbiler, dinosaurer eller håndbold.

En fortælling handler altså om en person, der oplever noget. En fagbog handler om et **emne**.

En fagbog *kan* også godt handle om en person, men så er det en person der lever eller har levet i virkeligheden, og fagbogen fortæller om personens virkelige liv, intet er opdigtet.

Makkerpar

- Forklar hinanden, hvad forskellen er på en fortælling og en fagbog

Himlen

Næste opslag handler om himlen.

Drøft i klassen

- Hvad får vi at vide om himlen på opslaget?
- Hvordan er opslaget anderledes end andre fagbøger, der handler om et emne?
Tænk fx på, hvordan teksten står på opslaget, og hvad teksten handler om.
- Oliver Jeffers skriver, at himlen er *kompliceret*? Hvad betyder det?
- Hvordan viser billede og tekst, at himlen er kompliceret?
- Er opslaget også kompliceret? Hvordan?

Drøft i klassen

- Mangler der noget om, hvad mennesker har indeni?
Hvad har mennesker ellers indeni?
- Hvad mener Oliver Jeffers med, at du skal passe godt på din krop?
Hvordan passer man godt på sin krop?

På siden overfor ser vi tre mennesker, og han fortæller, at “*det vigtigste, mennesker skal huske på, er at spise, drikke og holde sig varme.*”

- Hvordan viser billedet det?
- Hvad er ellers vigtigt for mennesker? Mangler han at fortælle noget? Hvad?

Næste opslag viser, hvordan mennesker kan være meget forskellige.

Drøft i *makkerpar*

Fortæl hinanden om nogle af de mange personer:

- Hvem er personen?
- Hvad laver personen?
- Hvor bor personen?
- Hvad tænker personen?

Drøft bagefter i *klassen*

Oliver Jeffers skriver:

“... men tag ikke fejl, vi er allesammen mennesker.”

- Hvad vil han sige os med den sætning?

- Hvorfor tror I, at han først viser os, at vi allesammen er ens indeni og bagefter viser os, at vi er forskellige udenpå?
- Hvad er ens for alle mennesker?
- Hvad er forskelligt fra menneske til menneske?

“Det er en fantastisk følelse at kigge ned og se på sin planet, som en planet. Det giver et helt andet perspektiv, og man indser, hvor skrøbelig vores eksistens er.”

– Dr Sally Ride, astronaut og frøkør

“Der er tre ord, du bør leve dit liv efter, min søn: respekt, omtanke og tolerance.”

– Oliviers far: et helt almindeligt, fornuftigt menneske

Tak til

Hannah Coleman, Helen Mackenzie Smith, Rory Jeffers, Michael Green, Judith Brinsford, Anna Mitchelmore, Paul Moreton, Patrick Reynolds, Hayley Nichols, Geraldine Stroud, Ann-Janine Murtagh, Jen Loja, Erin Allweiss, Timothee Verrecchia, Suzanne Jeffers og, selvfølgelig, Harland Jeffers.

Og til alle dem, der laver, sælger, læser og støtter mine bøger.

Citater på side 4 er fra J. M. Barries *The Little White Bird* 1902.

Uddrag fra interview med dr. Sally Ride er gengivet med tilladelse fra The American Academy of Achievement. www.achievement.org

HER ER VI
er oversat efter *Here we are* af Camilla Schierbeck.
Tekst og illustrationer © Oliver Jeffers 2017

Originally published in English by HarperCollinsPublishers Ltd
Denne udgave © Forlaget Carlsen 2018
Translated under licence from HarperCollinsPublishers Ltd
Håndtegnet typografi: Tea Bendix
Grafisk tilrettelæggning af dansk udgave: Christian Bach

1. udgave, 1. oplag
Trykt i Kina 2018
ISBN 9788711699171

The author/illustrator asserts the moral right to be identified as the author/illustrator of the work.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen.

www.carlsen.dk
www.lindhardtogringhof.dk

Forlaget Carlsen
– et forlag under Lindhardt og Ringhof Forlag A/S
et selskab i Egmont

Stof til eftertanke

Med billedbogen har I været ude i rummet, oppe i himlen, nede i havet, ude på landet og inde i byen. Og I har mødt dyr og mennesker i mange størrelser, farver og former.

Oliver Jeffers har gennem bogen givet gode råd til sin nyfødte søn om, hvordan han bør leve sit liv.

Klassen

- Hvilke råd har han givet?

Formuler dem i fællesskab kort og præcist i punkter på en liste.

Skriv dem på et stort ark karton, og hæng arket op i klassen.

Drøft derefter

- Er det gode råd?
- Kan I bruge hans råd i jeres liv? Hvordan?
- Tror I, bogen kan medvirke til, at Jorden bliver et bedre sted at være? Hvordan?

**Aktiviteter efter
bogen er læst**

Vær sød ved andre

Oliver Jeffers synes, vi skal være søde ved hinanden og behandle hinanden med respekt.

Det skal I øve jer i nu, og det gør I med øvelsen *Den varme stol*.

Den varme stol

En af klassens elever skal sidde i den varme stol.

De andre elever siger på skift noget sødt til personen i den varme stol. Noget, som man godt kan lide ved personen. Måske er han eller hun dygtig til noget, sød ved andre, god at lege med osv.

Lad bagefter en anden elev komme i den varme stol.

Drøft bagefter i klassen

- Hvordan var det at sidde i den varme stol?
- Hvordan var det at sige noget til eleven i den varme stol?
- Kan I bruge øvelsen til noget, når I fremover er sammen?

Pas godt på Jorden

Som I ved, er planeten Jorden milliarder af år. Men mange taler om, at der er ved at ske ændringer med den.

Vi hører ord som:

- klimaforandringer
- forurening
- madspild
- overforbrug

Drøft i klassen, hvad ordene betyder – og tal bagefter om:

- Tænker I nogen gange over hvad, der er ved at ske med Jorden?
- Er I af og til bekymrede for den måde, vores verden ændrer sig på? Hvordan?
- Betyder det noget for den måde, I lever på?

En verden fuld af ting

Vores verden er fuld af alle mulige ting: computere, skoletasker, bøger, bamser, fodboldstøvler, møbler, cykler, indkøbscentre, tankstationer, skoler, madpakker osv. osv.

Alene

- Få et ark af din lærer (kopiark 1), udfyld første kolonne med nogle af de ting, du har.
Sæt bagefter X ud for hver ting i en af de tre kolonner:
 - Hvad er nødvendigt for at kunne leve?
 - Hvad er rart, men ikke nødvendigt?
 - Hvad er overflødigt?
- Du har sikkert mange ting på dit værelse.
Hvis du kun måtte have tre af ringene, hvad skulle det så være?
Skriv dine tre ting nederst på arket.

Makkerpar

- Forklar hinanden, hvorfor de tre ting, I har valgt, er vigtige for jer.
- Forklar, hvorfor I er heldige, når I er født i Danmark.

Saml op i *klassen*.

Velkommen til Jorden

Ja, du er omgivet af mange ting og sager. Men hvad er egentlig det allerallervigtigste i hele verden?

Det var det, Oliver Jeffers satte sig for at tænke over og fortælle sin nyfødte søn med bogen. Og bogen blev derfor en slags guide til, hvordan han synes, sønnen skal leve sit liv.

- Hvis du skulle byde en baby velkommen til planten Jorden, hvad ville du så fortælle?

Lav en plakat på et A3-ark eller en lille folder i ord og billeder, hvor du skriver, hvad du synes, er det vigtigste, den nye verdensborger skal vide, og hvor du giver gode råd til, hvordan den lille baby skal leve sit liv.

Din plakat eller folder skal både indeholde facts om livet på jorden og noter med gode råd.

Skriv facts på computer, som du printer, klipper ud og limer ind. Skriv noter i hånden på din plakat eller folder.

Udstil jeres plakater og foldere i klassen, og inviter andre ind og se den.

Fortæl om bogen

Fortæl andre om bogen *Her er vi – noter om livet på planeten Jorden*. Det kunne fx være din familie. Sig fx i aften, mens I sidder ved aftensmaden, at der er noget, du gerne vil fortælle dem.

- Fortæl
 - hvorfor Oliver Jeffers har lavet bogen
 - hvordan han har lavet den
 - hvad den handler om
 - hvilke tanker den har sat i gang hos dig
 - hvorfor du synes, den er en vigtig bog

Måske kan den sætte en samtale i gang om, hvordan vi lever vores liv, hvad vi bruger vores tid på, hvordan vi behandler dyr og hinanden – og om, at noget måske skal laves om ...

Bogen om Blom

Tina
Sakura
Bestle

Anna
Jacobina
Jacobsen

CARLSEN

Forløbet arbejder med

Plot (Handling)

Sprog

Personskildring

Problem (Tema)

Talking more about multimodalitet ...

Hun går ud til postkassen.

Åh! Der er kommet brev.

Hun skynder sig ind og sætter sig ved bordet. Hun ser på brevet. Flot håndskrift, det må man sige. Blom drikker det sidste af teen. Så åbner hun det:

Kære Blom i morgen

Jeg kender dig ikke, men jeg tror, vi vil
blive gode venner, hvis vi mødte hinanden.

Det gør vi måske. Hvis i går og i dag
engang falder på samme dag. Det håber
jeg.

Jeg kan godt lide syltetøj og bogstaver.
Og bossa nova.

Jeg har engang set en fugl, lige præcis
da den fløj fra reden, den så bange
og modig og pjusket ud på samme tid.

Så fløj den bare
den vidste allerede
hvordan man skulle
gøre med
vingerne.

Kærlig hilsen
Blom i går

Handling

Handling

* Hvem skriver Blom et brev til?

* Hvorfor skriver hun et brev?

Fortæl i klassen, hvad der ellers sker i kapitel 1.

Skriv i fællesskab en sætning om handlingen i kapitel 1 på tavlen. Skriv bagefter sætningen i første felt på Arbejdsark 1. Gem arket i din lapbook.

Person

Ydre og indre liv

Blom er romanens hovedperson. Når vi undersøger en romans hovedperson, kan vi tale om personens ydre og indre liv.

Det ydre liv handler fx om, hvor og hvordan personen bor, hvem personen er i familie med, og hvad personen laver.

Det indre liv handler om, hvordan personen har det indeni. Måske er personen ked af det, glad eller bange.

Dit ydre og indre liv

* Fortæl hinanden i makkerpar om jeres egne ydre og indre liv.

Bloms ydre og indre liv

Nu skal vi finde ud af, hvad vi ved om Bloms ydre og indre liv.

Tal i makkerpar om:

* Hvordan er Bloms ydre liv?

Fortæl på skift i makkerpar om

- hvor hun bor
- hvordan hun bor
- hvad hun går og laver

* Hvordan er Bloms indre liv?

- Hvordan har hun det?
- Hvordan er hun? Kan I finde tillægsord om hende?
- Mangler hun noget i sit liv?

Saml op i klassen om Bloms ydre og indre liv.

Ord om Bloms ydre og indre liv

Skriv nu hver især nogle ord om Bloms ydre og indre liv på Arbejdsark 2. Gem arket i din lapbook.

Sprog

Vælg sætning fra kapitlet, du særlig godt kan lide?

Skriv af sætningen ordret af på et lille stykke papir med din flotteste håndskrift. Gem din seddel i en kuvert, du klipper ud og limer sammen. Brug Arbejdsark 3 til det.

Nu skal I videre med romanen. Lyt til jeres lærers oplæsning af kapitel 2, og følg med i bogen undervejs. Også her skal du vælge en flot sætning, så tænk over, hvilken det skal være, mens du lytter.

Kulden

Vinden

bider

Solen

sniger

springer

Efteråret

Foråret

stikker

Frosten

hvæser

rejser

Havet

Sandet

vinker

hilser

danser

Vandet

Træet

Byen

knager

eksploderer

Problem

Tema

Der er forskel på, hvad en historie *handler om*, og hvad den *drejer sig om*. *Bogen om Blom* handler om en skildpadde, der bor i skoven, læser bøger, bager boller osv.

Men hvad drejer den sig om? Det, en historie drejer sig om, er det problem, den tager op. Det kalder vi tekstens *tema*.

Tal i klassen om:

* Hvad drejer *Bogen om Blom* sig om? Husk at dyr er mennesker, billeder på mennesker.

* Kan I genkende temaet fra

- jeres eget liv

- fra andre historier, I har hørt eller læst.

Bogen om

Bogen om Blom

Bogen om

Bogen om Blom

PAKTERISTIK

MELLEM

OS

SEBASTIAN BUNE

SARAH ENGELL

STINE HAYNES

THOMAS KORSGAARD

TOMAS LAGERMAND LUNDE

LAURA RINGO

GLENN RINGTVED

JESPER WUNG-SUNG

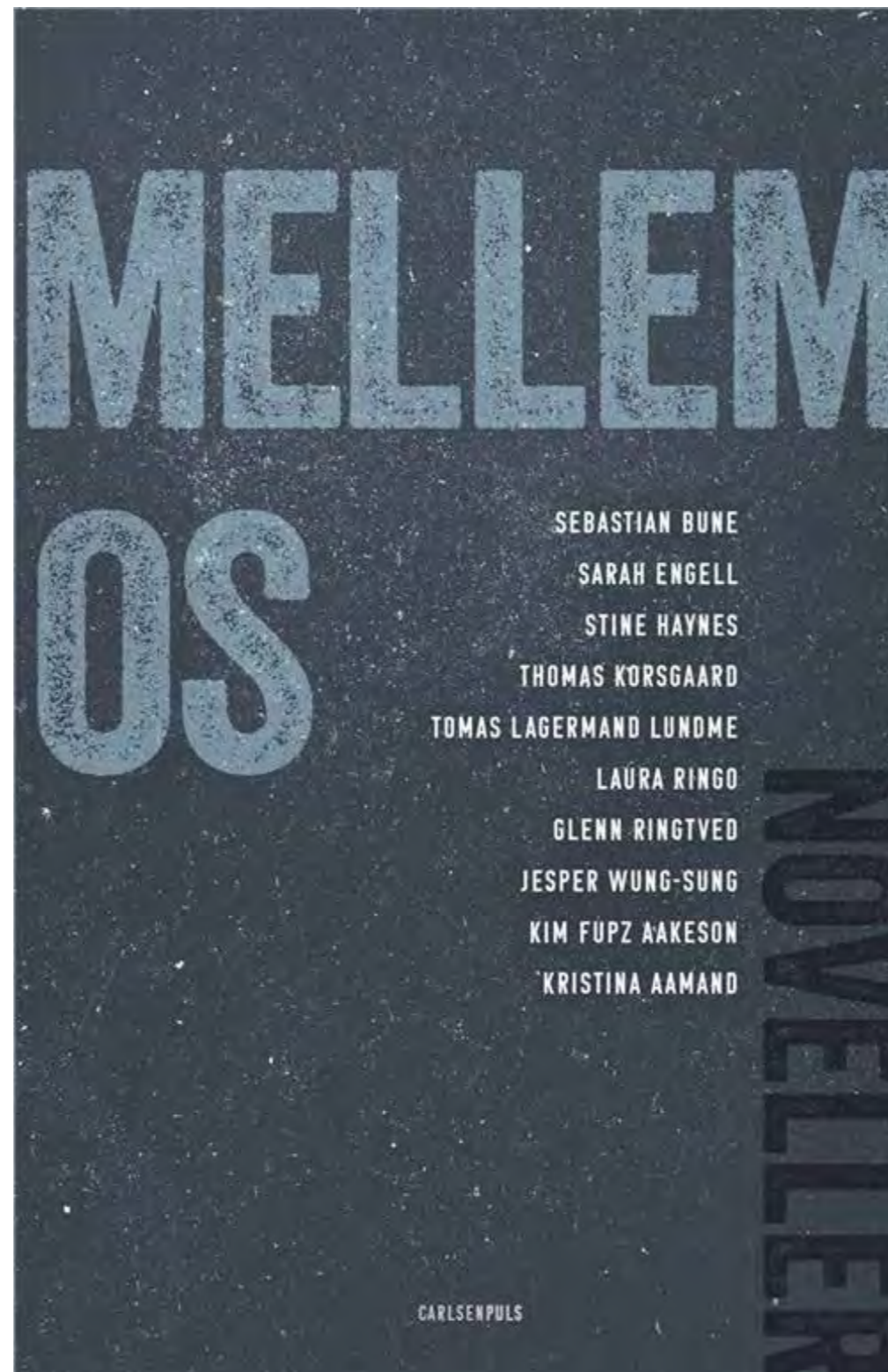
KIM FUPZ AAKESON

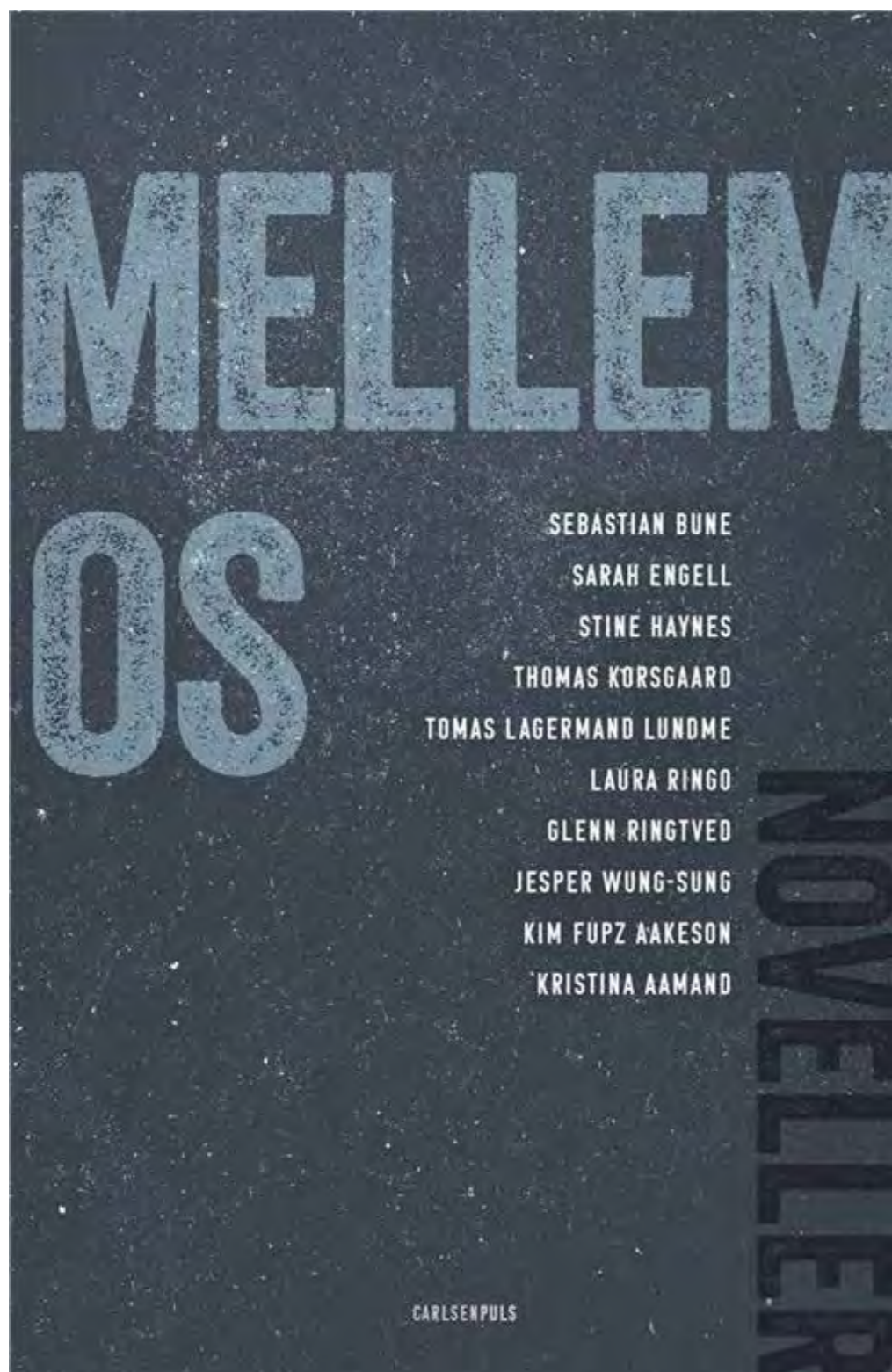
KRISTINA AAMAND

NOVELLER

CARLSEN PULS

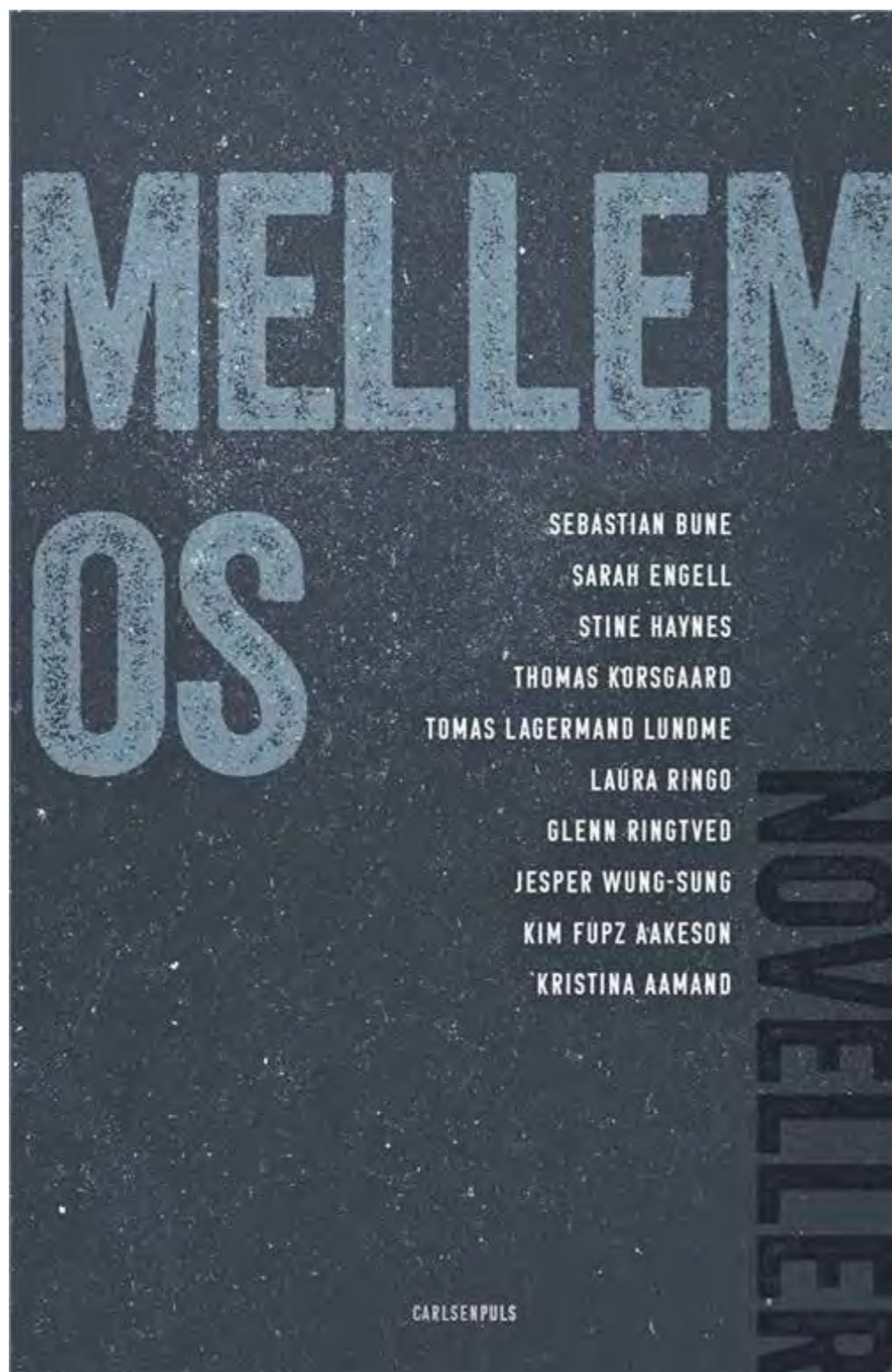
Hvorfor læse noveller?

Før du læser:

Familieliv, familietyper

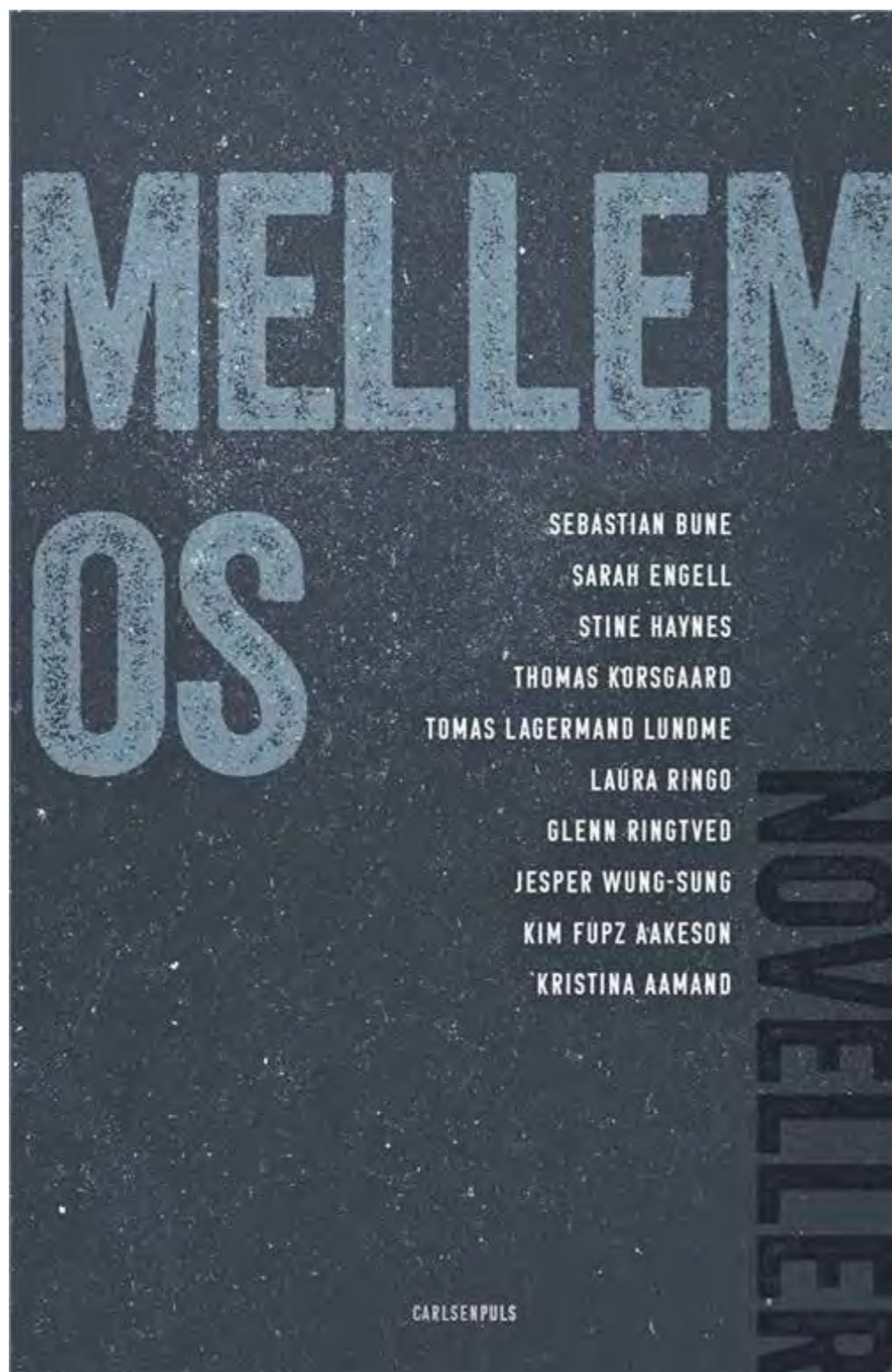
Læsegrupper

Tre noveller:

Kristina Aamand: *Frontkæmperen*

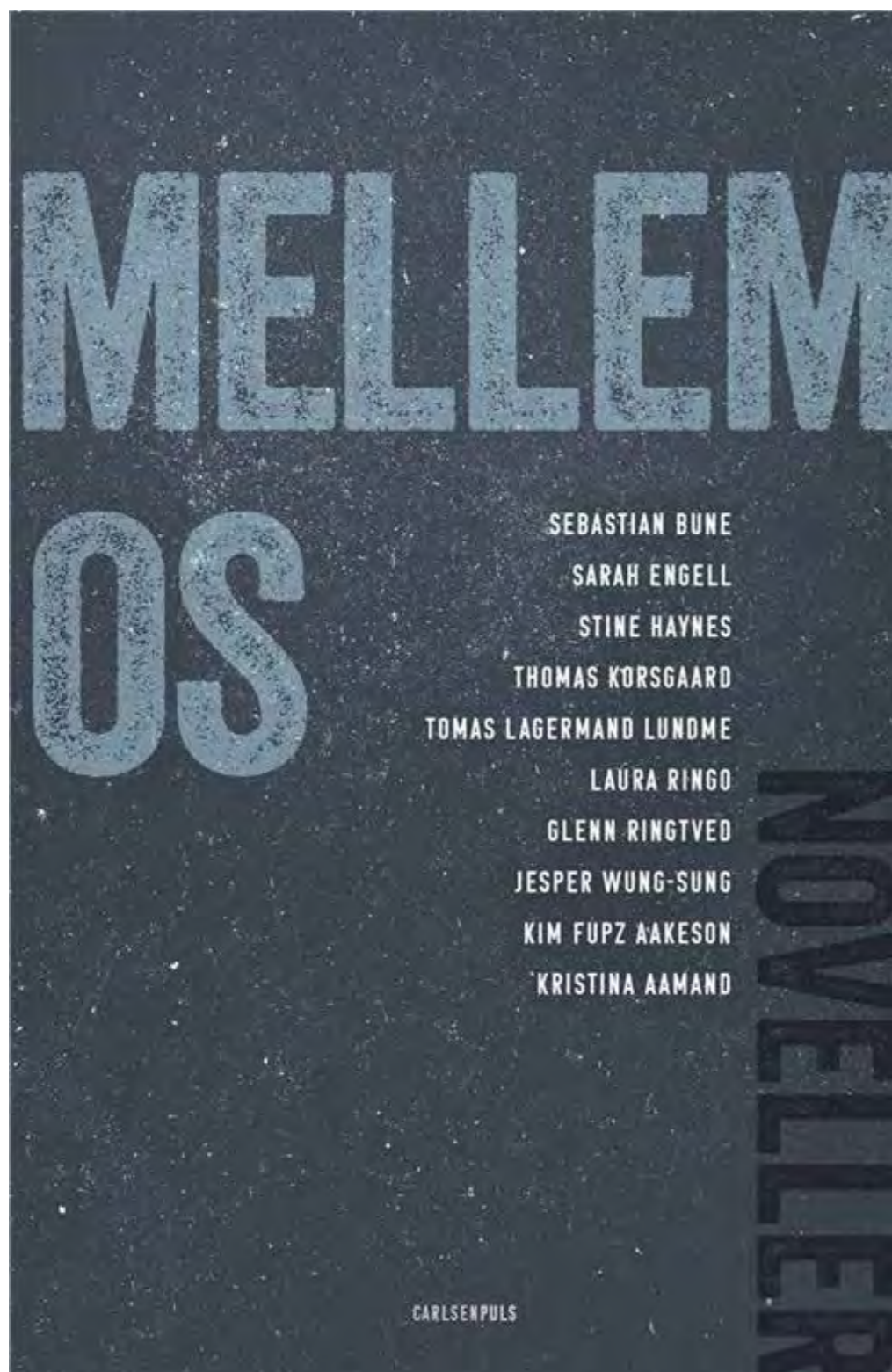
Tomas Lagermand Lundme: *Bro*

Jesper Wung-Sung: *Sukkermusen*

Før du læser:

Også forlæsningsaktiviteter
til den enkelte novelle

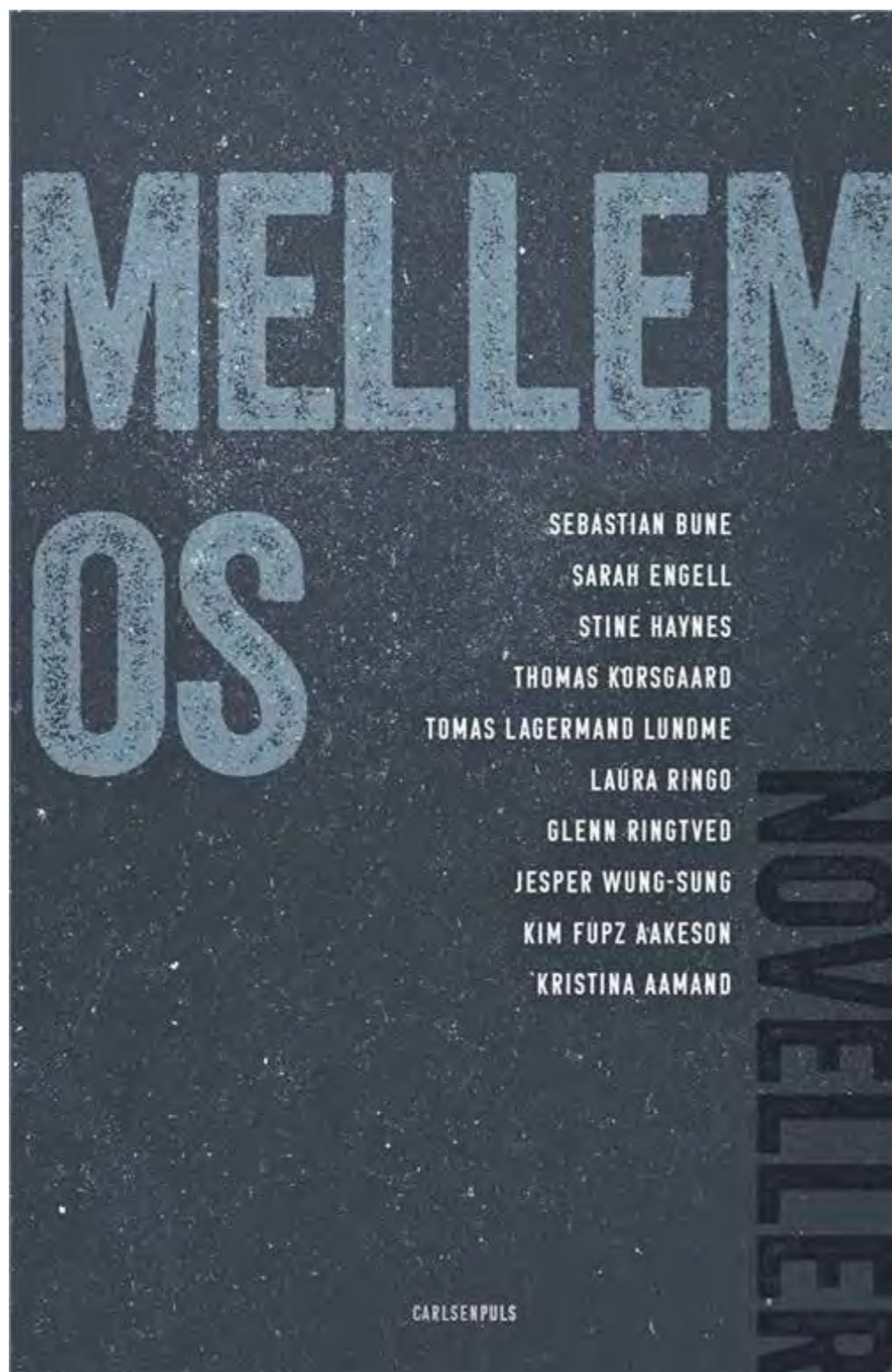
Mens du læser:

Læsegrupper

At læse og forstå

Efter du har læst:

At analysere og fortolke

Mens du læser:

Læsegrupper

At læse og forstå

- at danne inferens

- at overvåge

Frontkæmperen

MENS I LÆSER NOVELLEN

I skal læse novellen i læsegruppen og gøre ophold udvalgte steder.

Ved hvert ophold er der fire grupper spørgsmål: Spørgsmål om **situatio-**
nen, om **hovedpersonen**, om **en biperson** og om **fortællingen** (*hvordan* der bliver fortalt).

Den, der har læst op, læser første gruppe spørgsmål op, kommer med bud på svar og hører, om andre i gruppen har kommentarer.

En anden i gruppen læser næste gruppe spørgsmål op, kommer med bud på svar osv. I skal højst bruge fem minutter ved hvert ophold.

Sådan fortsætter I til, I har læst hele novellen og talt om alle spørgsmål. Under jeres samtaler, skal I ved spørgsmålene om hovedpersonen, skrive stikord på **KOPIARK 1: NOTATARK – HOVEDPERSON.**

Situationen

- Hvor er vi?
- Hvorfor er vi der?
- Hvordan er stemningen?

Hovedpersonen: Yasmin

- Hvordan er Yasmin blevet forfatter?
- Hvorfor føler hun sig ikke som forfatter, når hun lige har udgivet en bog?
- Hvad er der sket tidligere i hendes liv?
- Hvordan har hun det til festen?

Tag noter på **KOPIARK 1: NOTATARK – HOVEDPERSON.**

En biperson: Daniel

- Hvorfor vil han så gerne udgive en bog med Yasmin?
- Hvad lægger han vægt på i sin tale?
- Hvad synes I om ham? Hvorfor?

Fortællingen

Tilbageblik. Indimellem tænker Yasmin tilbage på noget, der er sket tidligere i hendes liv, fx da hun blev fotograferet.

- Hvordan oplevede hun det?
- Hvilke andre tilbageblik får vi?

Bro

I skal skiftes til at læse op. Første elev læser frem til første stjerne.

Læsegruppen

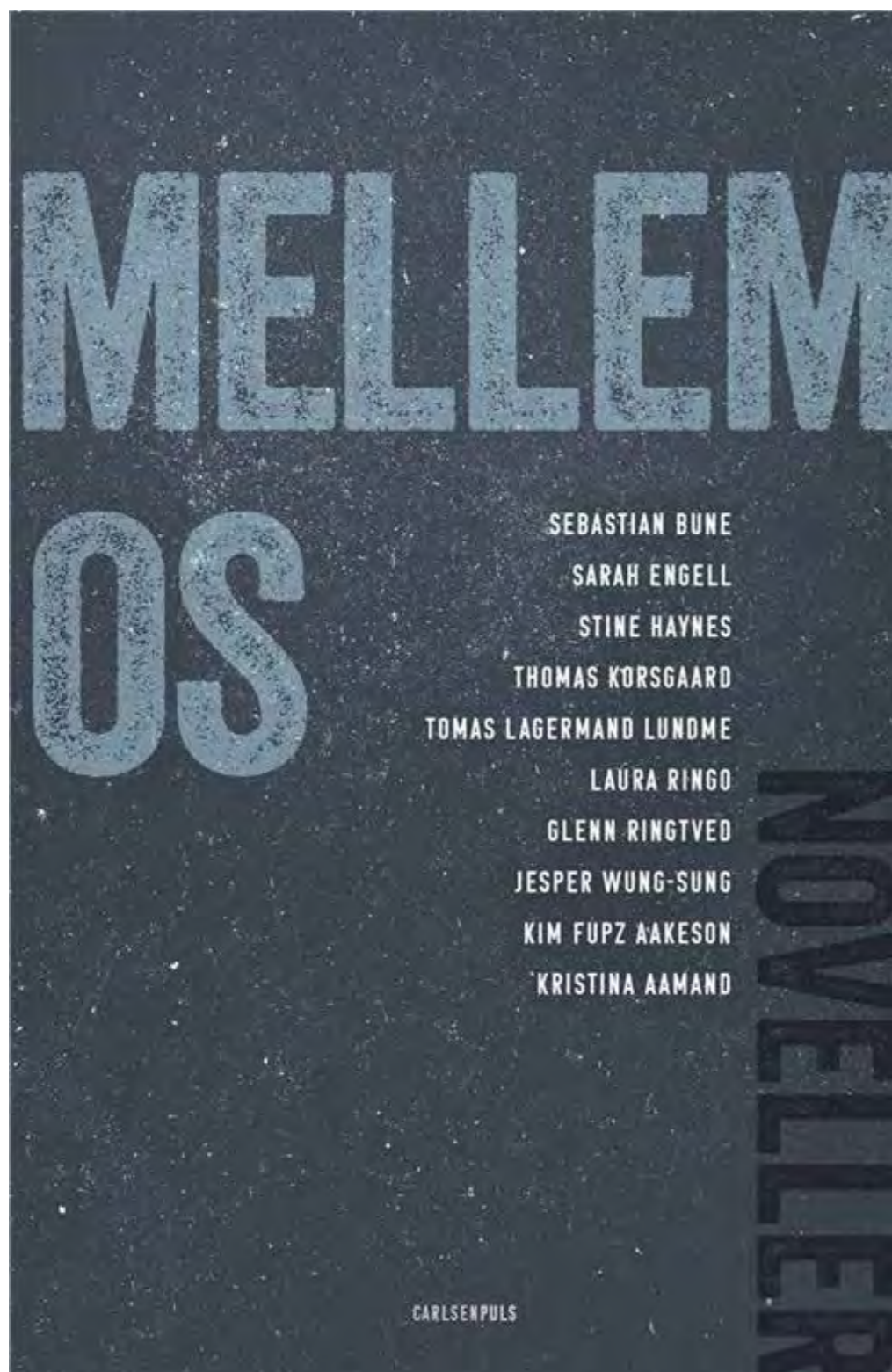
- I indledningen møder vi Bente og en jeg-fortæller. Hvem er de? Hvad er deres relation? Og hvad skal de?
- Vi hører om påklædningsdukker, dukkehus, kulisser, rollehæfte og instruktør. Hvordan forstår I det?

Sukkermuseen

MENS I LÆSER NOVELLEN

Denne gang skal I læse novellen uden fastlagte ophold. I skiftes til at læse op; en af jer begynder, og I vurderer selv, hvornår en ny elev tager over. Er der noget, I ikke forstår, eller noget, I undrer jer over undervejs, stopper I og drøfter det.

Efter du har læst:

Læsegrupper

At analysere og fortolke

- fem analytiske nedslag:

Personskildring, Miljøskildring, Komposition,
Sprog, Fremstillingsform

- fortolkning:

Også andre temaer end familieliv, fx iscenesættelse
på SoMe

ANALYTISK FOKUS #1: PERSONSKILDRINGEN

Alene

Skriv, på baggrund af jeres gruppedrøftelser og noter på **KOPIARK 1: NOTATARK – HOVEDPERSON** en karakteristik af Yasmin.

Byg den op over de fire overskrifter på kopiarket, men skriv nu i sætninger.

Klassen

Læs eksempler op, og tal om:

- Kan I lide Yasmin? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Tegner novellen et troværdigt portræt af en ung dansker?

KOPIARK 1: NOTATARK – HOVEDPERSON
Frontkæmperen
af Kirsten Aasmund

Ydre liv: Fakta <small>(Alder, arbejde, bolig, familiekonstellation, livssituation)</small>	Ydre liv: Handlinger <small>(Hvordan agerer hovedpersonen?)</small>
Indre liv: Tanker og følelser	Indre liv: Problemer og konflikter

ANALYTISK FOKUS #2: KOMPOSITION

Som I har været inde på, er der adskillige tilbageblik i novellens forløb. Novellen har altså to **fortælleplaner**: Det, der sker her og nu i selve handlingen – og noget, der er sket tidligere, som vi hører om gennem tilbageblik.

Læsegruppen

Skriv alle tilbageblik op på en liste i kronologisk rækkefølge. Altså ikke i den rækkefølge, de forekommer i novellen, men i forhold til, hvornår de er sket i Yasmins liv.

Makkerpar

Tag et liggende A3-papir, tegn en streg midt på papiret fra kant til kant. Den er en tidslinje, der skal give jer overblik over novellens to fortælleplaner.

Skriv novellens handling i stikord over linjen. I skal også have tilbageblikkene med i den rækkefølge, de forekommer i novellen.

Skriv de samme stikord under linjen, men i kronologisk orden. Her skal I begynde med det tilbageblik, I tænker, ligger længst tilbage i tiden.

Klassen

Sammenlign jeres tidslinjer, og tal om:

- Hvor lang tid spænder den konkrete handling over?
- Hvor lang tid spænder hele handlingen over, hvis I inkluderer alle tilbageblik?
- Hvad opnår Kristina Aamand ved at indflette tilbageblik i historien? Hun kunne jo også have valgt at skrive novellen kronologisk.

Perspektivering, *Sukkermusen*

AT VISE FAMILIEN FREM

Makkerpar

Komikeren og tv-værten Uffe Holm har en Instagram-profil, hvor hans to børn, Holly og Texas, har været hovedpersoner, siden de var helt små. Besøg profilen, brug et kvarter på at orientere jer i den, og tal undervejs om:

- Hvilke situationer medvirker børnene i?
- Hvordan agerer børnene? Er de sig selv, eller spiller de skuespil?
- Hvorfor tror I, Uffe Holm har valgt at dele sit familieliv med resten af verden? Har han andre grunde, end Aastas mor?
- Hvad tror I, det betyder for Holly og Texas at medvirke dagligt på hans profil? I dag? På lang sigt?

Udveksl jeres tanker i læsegruppen.

EKSTRA OPGAVE

Se 2. afsnit af DR's dokumentarserie *I Danmark er jeg født*. Her ser I også forskellige former for familieliv.

Klassen

- Hvordan kan der trækkes paralleller til *Sukkermusen*?
- Kan der trækkes paralleller til nogle af de andre noveller, I har læst?
- Hvad er forskellen på at se forskellige familier i en dokumentar og læse om familier i en novelle?
- Hvad kan de forskellige genrer/medier?

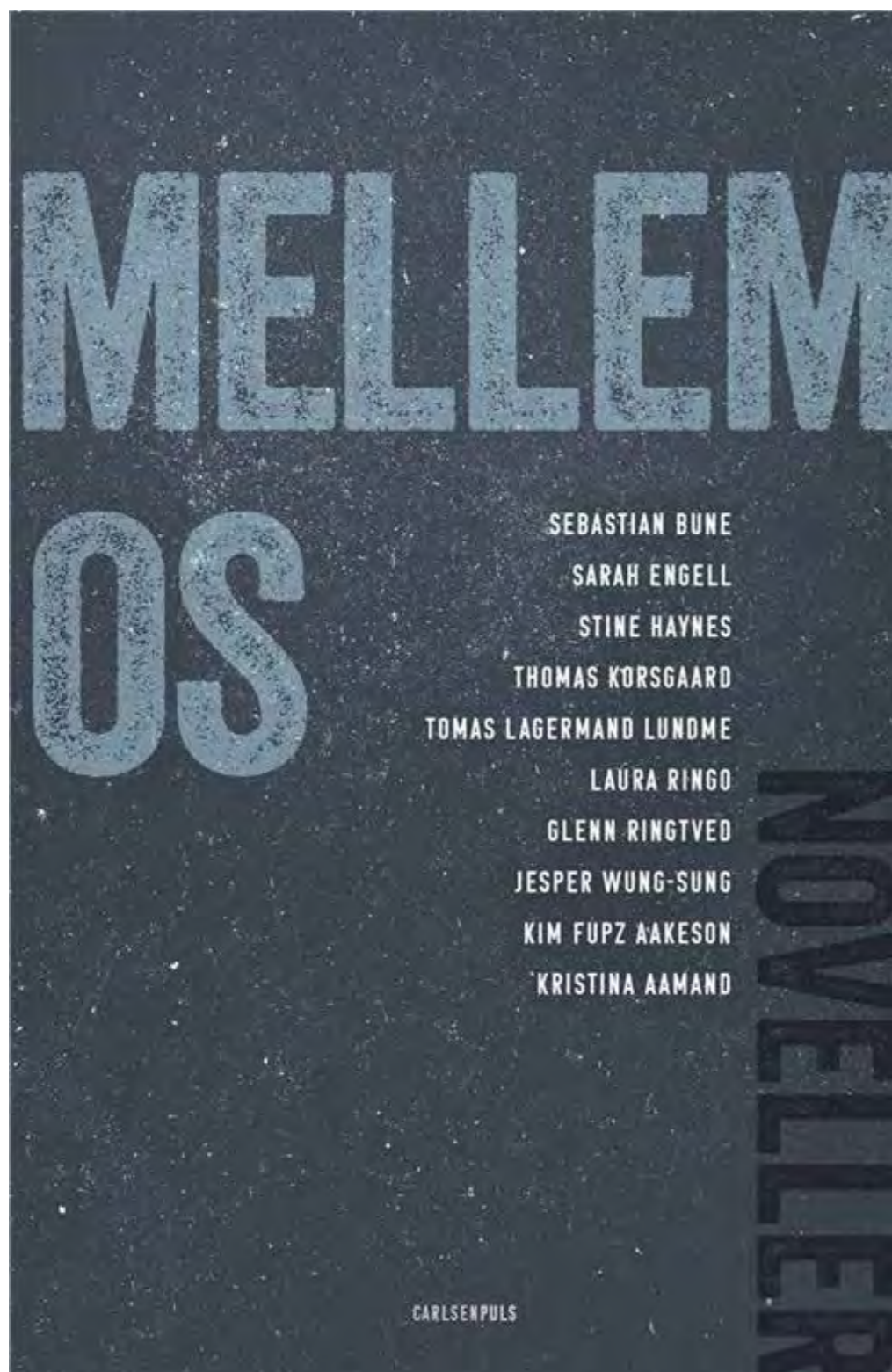

PANELDEBAT

Nu skal I skabe debat om det, novellen drejer sig om. Fire elever fra klassen skal udgøre et panel. I får pålagt nogle roller og holdninger. I behøver ikke have holdningerne i virkeligheden.

- **Én er moderator;** det er ham eller hende, der styrer debatten, stiller spørgsmål, følger op og sørger for, at alle kommer til orde.
- **Én er særdeles aktiv på sociale medier** og har flere profiler, hvor han/hun hver dag deler sit og sine børns liv fra den lækreste side.
- **Én er modstander** af, at børn bliver hovedpersoner i deres forældres iscenesættelser, fordi de ikke selv har valgt det og umuligt kan sige fra.
- **Én er barn af en flittig influencer** på sociale medier og har hele sit liv optrådt på diverse profiler med hundredetusindevis af følgere.
- **Resten af klassen er publikum** og må meget gerne spørge panelet og deltage i debatten.

Moderatoren præsenterer panelet og giver først hver deltager et minut til at fremføre sine synspunkter. Herefter går debatten i gang.

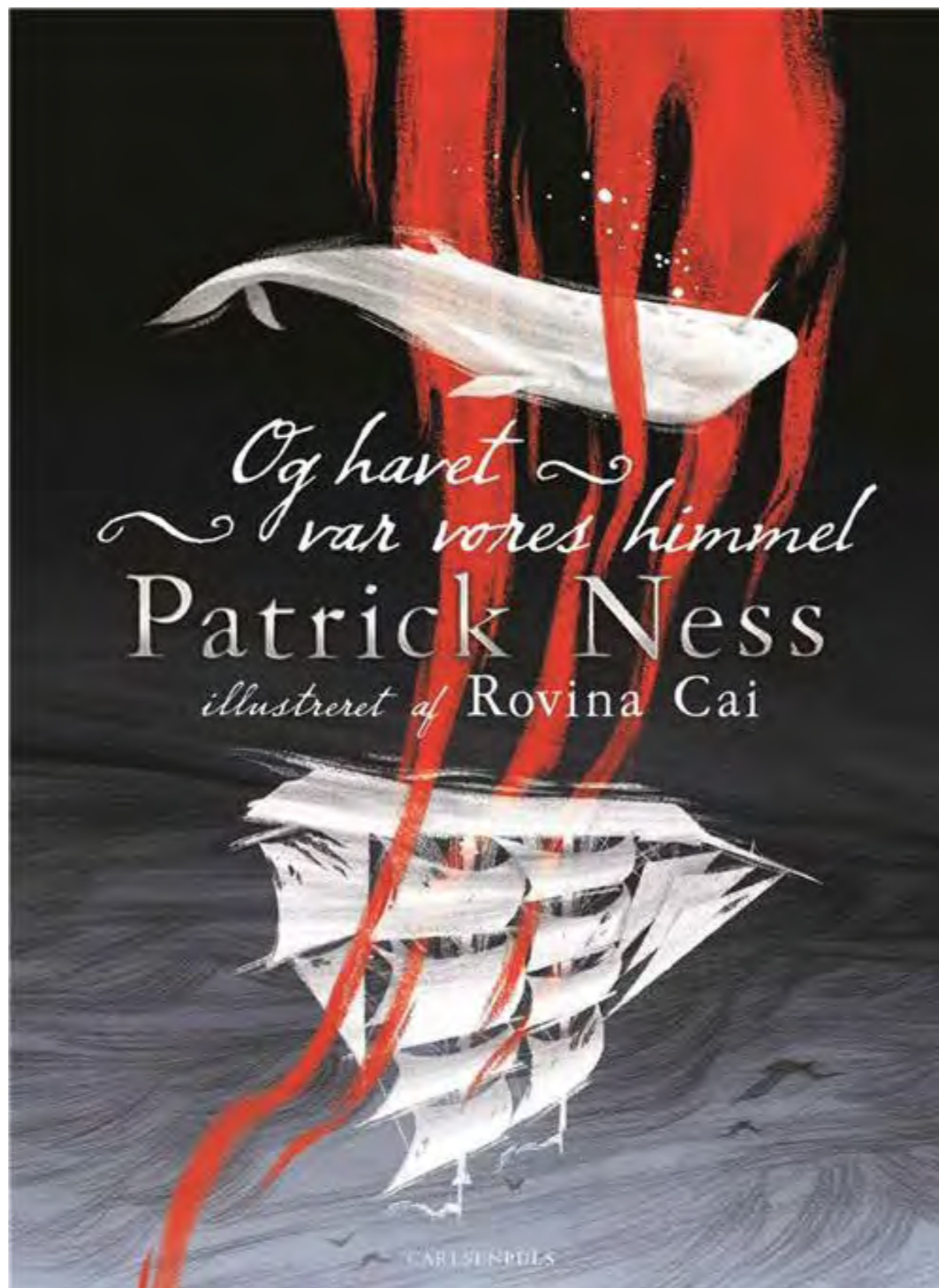
De syv andre noveller fordeles på læsegrupperne.

At læse og forstå
At analysere og fortolke

Præsenter jeres novelle.

Mellem os sagt:

Det er ti fede noveller!

Og havet
var vores himmel
Patrick Ness
illustreret af Rovina Cai

CARLSEN PLS

Struktur i forløbet

Før du læser

Mens du læser

Efter du har læst

Også her arbejdes der i læsegrupper

Før du læser

Fantastisk litteratur?

Før du læser

Fantastisk litteratur?

Moby Dick?

Mens du læser

Første fire kapitler sammen: At overvåge

Læsegruppen

Har I styr på, hvad der er op og ned i romanen? Ellers får I det her:

Skriv i fællesskab, en **kort** opsummering af, hvad der helt konkret er sket i romanen indtil nu. I skal alle fire skrive i hver jeres tekstdokument, men blive enige om, hvad I skriver. Skriv jeres tekst under overskriften **Konkret handling**.

Tal bagefter om, hvordan den fantastiske handling kan relateres til virkelighedens verden, altså læses symbolsk.

Alene

Skriv på baggrund af jeres samtale en 'oversættelse' – altså en tolkning at jeres fælles tekst. Skriv den i dokumentet under den konkrete opsummering under overskriften **Symbolsk handling**. Læs jeres tolkninger op for hinanden i gruppen, og juster evt. hver især jeres tekster, hvis I er blevet inspireret af andre fra gruppen.

Lad nogle af grupperne læse deres tekster op for *klassen*.

Mens du læser

Første fire kapitler sammen: At overvåge

Resten alene, men med udvalgte ophold

I skiftes til at lægge mærke til noget forskelligt

Hver rolle repræsenterer en læsestrategi:

at huske, at overvåge, at spørge,
at læse med fordobling

Elev 1: Skriv stikord

Skriv stikord til kapitlernes konkrete handling i feltet STIKORD. Dine ord skal kunne hjælpe dig til at give et mundtligt resume af kapitlet.

Elev 2: Overvåg din læsning

Skriv de ord op, du ikke forstår. Det kan også være hele sætninger, du har svært ved at forstå.

Elev 3: Stil spørgsmål til det, du læser

Skriv fem spørgsmål til teksten. Spørgsmålene skal ikke gå på den konkrete betydning af enkeltord. De skal heller ikke være lukkede spørgsmål, hvortil der kun er ét svar. Stil i stedet for åbne spørgsmål, der kan få gruppen i tale om teksten.

Elev 4: Saml på symboler

Skriv de ord eller passager, du mener skal læses symbolsk; altså betyde noget andet end det konkrete.

Forde de fire roller på gruppens medlemmer, læs kapitlerne, og tag noter undervejs i jeres notesbog/hæfte. I skal selvfølgelig kun udfylde det ene af felterne nu. Gå bagefter sammen i *læsegruppen*, og gør sådan:

Læsegruppen

Find hver især jeres tekstdokument, og skriv igen i fællesskab, en kort opsummering af, hvad der helt konkret er sket i de fire kapitler. Skriv det i forlængelse af den tidligere opsummering, I har lavet under overskriften **Konkret handling**. I kan lade jer inspirere af Elev 1s resume. Som før, skal I alle fire blive enige om, hvad I skriver.

Tal bagefter om, hvordan den fantastiske handling i kapitlerne kan relateres til virkelighedens verden, altså læses symbolsk. Tænk her på Elev 4s symbolske fund.

OG
HAVET

VÅR

SIKT

VÅR

HIMMEL
VORES

vores
himmel

NILKUS

var

havet

UDVIKLING

Og havet var vores himmel er en roman
den engelsk-amerikanske forfatter Patrick
den amerikanske roman Moby-Dick
gamle fortælling på hovedet - og den
synsvinklen er flyttet fra mennesket til hvalen
fortæller historien om, hvordan hun og
tagte livet af dem. Deres store jagt går ud
myte, legende.
Der er også vendt op og ned på himmel og hav
idet menneskene befinder sig i Dybet, i
hvalerne i Himlen. Kønnene er også modsat de
gamle roman, fordi det her er kvinder, der jager
og ikke mænd, som i Moby-Dick.
Bogen er illustreret af Rovina Cai, og også på
billedsiden, er der vendt op og ned på himmel og
hav.

WIKIPED

Hun lever sammen en mild
bedste mors forældning, sendt
da hun er på Alvaros hold er hun
en præfekt, pligtopfyldende, og
men hun er pligtopfyldende, og
størst hovedet for hendes
huden ser en død hvulung.
Læst hovedet for hendes
stor betydning for hendes
for at være en død hvulung.
Hvad er det for en død hvulung?
Hvad er det for en død hvulung?
Hvad er det for en død hvulung?
Hvad er det for en død hvulung?

KOMPOSITION

En profeti: Du skal jage.

ANSLAG PRÆSENTATION UDDEBYGNING

Batseba, mor, bedstemor, Alexandra og presatning

Batseba skal deltage i den store jagt på myten, djæveln, legenden

De moder, en mand, der stadig er i live. Den skive, han har i hånden er deres spor på jagten.

PONR KONFLIKT-OPTRAPNING

På hvalernes tog viser skiven, symboler den retningen. Flek kampen uder dem. Batseba udvikler venskab med manden. Hun begynder at trivle på om krig er rigtigt.

KLIMAKS

Hvalernes møde med Toby Wick og det store slag finder sted. Alle dør undtagen Batseba.

OPTONING

Krigen er slut. Der er fred, men hyster om, at Toby Wick er på vej til bage. Lad karligheden sejre. De værste djævre er dem, vi selv skaber

SYMBOLISK HA

Hvalernes jagt på og ønske om at tilintetgøre menneskene kan relateret store og små kampe i virkelighedens v i et storpolitisk perspektiv kan der i kampe som terror og krig og i det hele sammenstød mellem forskellige religiøse befolkningsgrupper.

Også i et mindre dramatisk perspektiv trækkes paralleller til virkelighedens vedvarende konsskampe, generationskampe og så videre.

Som i megen anden fantastisk litteratur det gode og det onde hårdt op mod hinanden og Batsebas tvivl på, om krig er en vej i vækker til eftertanke.

Hendes og Dometrius' forhold, der udvikler et venskab og en forståelse for hinanden, kan som symbolet på, at samtale og forsoning forståelse for hinanden, trods forskellighed, er mere hensigtsmæssig strategi end vold, krig og odelæggelse.

UDVIKLING

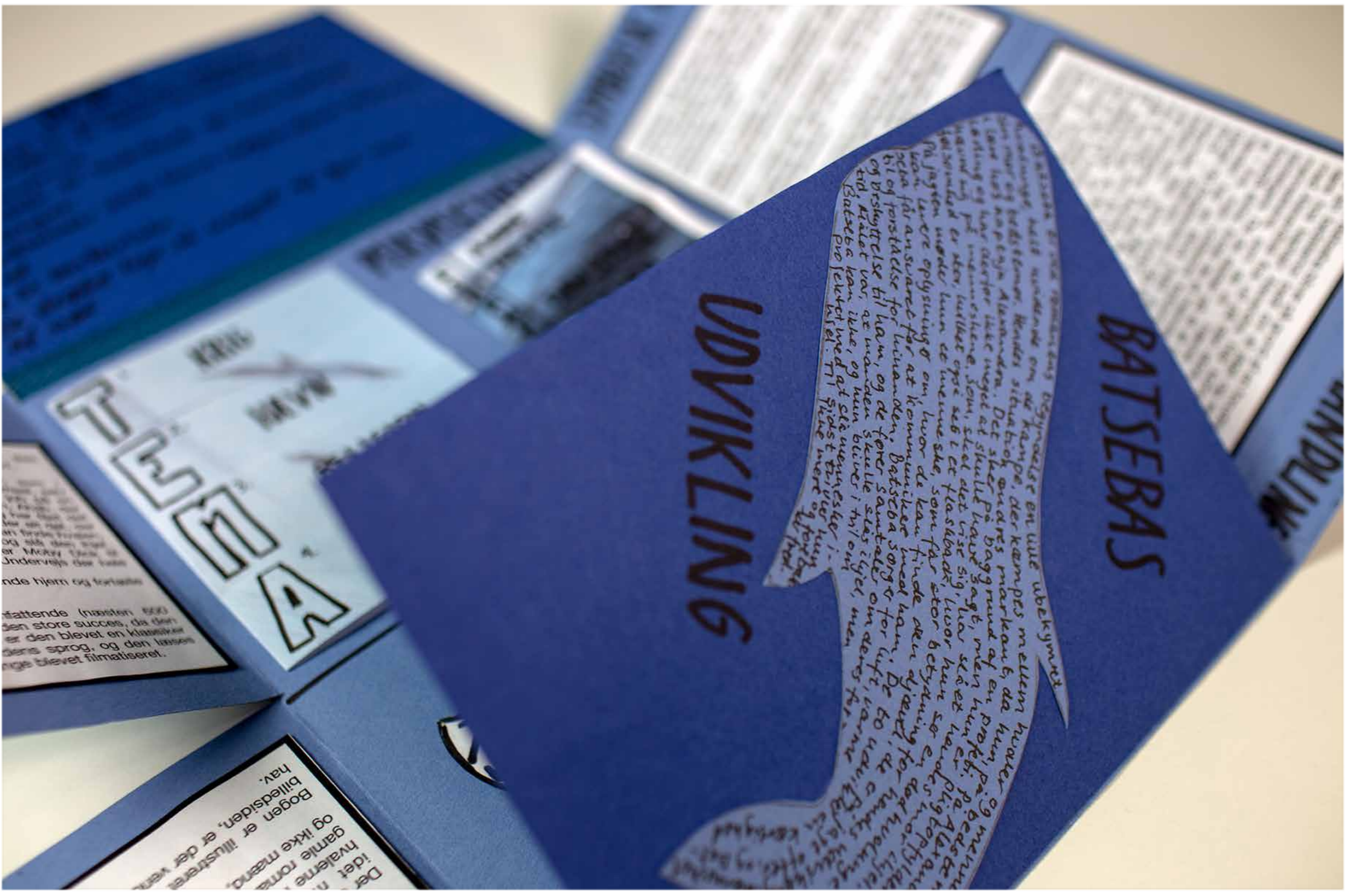
Batseba er helt utrolig. Hendes vrede, hendes begyndelse om de kampe, der kampes mellem hendes mor og hendes bedstemor, Alexandra. Det skal det være sig, hvor begrundet de er for hendes dødelige jagt på myten, der er på jagt efter et tegn, der vil hjælpe hende til at finde ham.

Batseba og hendes bedstemor, Alexandra. Det skal det være sig, hvor begrundet de er for hendes dødelige jagt på myten, der er på jagt efter et tegn, der vil hjælpe hende til at finde ham.

Batseba og hendes bedstemor, Alexandra. Det skal det være sig, hvor begrundet de er for hendes dødelige jagt på myten, der er på jagt efter et tegn, der vil hjælpe hende til at finde ham.

Hendes vrede, hendes begyndelse om de kampe, der kampes mellem hendes mor og hendes bedstemor, Alexandra. Det skal det være sig, hvor begrundet de er for hendes dødelige jagt på myten, der er på jagt efter et tegn, der vil hjælpe hende til at finde ham.

Batseba og hendes bedstemor, Alexandra. Det skal det være sig, hvor begrundet de er for hendes dødelige jagt på myten, der er på jagt efter et tegn, der vil hjælpe hende til at finde ham.

UDVIKLING

BATSSEBAS

Handwritten text in a cursive script, likely a review or a description of the book's content. The text is written in a fluid, connected style and is contained within a white, irregular shape on the blue cover.

BATSSEBAS

Der idet gamle roma... og ikke roma... Bogen er illustreret med gamle roma... hav.

Den store succes, da den er den blevet en klassiker på dens sprog, og den senere er blevet filmatiseret.

...skrevet af den
...Melville i 1851.
...den unge fyr, som
...Herman Melville i 1851.
...om den vil kaldes Ismael, selv
...hans navn. Han får job på en
...med den gale kaptajn, Ahab, der
...fordi han har funde hvalen,
...en hval. Han hader alt det
...er, og nu vil han slå den ihjel.
...over den og slå den ihjel.
...ning jager Moby Dick til
...e år. Undervejs der hele
...nde hjem og fortælle
...e (næsten 600
...ucces, da den
...en klassiker
...den læses
...ret.

T¹ KRIG

E² HÆVN

M³ RELIGION

A⁴ MAGT

PERSPEKTIVERING

ANDRE
TEKSTER

DEN STORE
VERDEN

OG
MIAU
VERDEN

ROMANEN
DEN STORE
VERDEN

SYM

Hvalernes
tilintetgøre
store og sr
I et storpe
kampe som
sammenstø
befolkningsg

Også i et m
trækkes para
kønskampe, g

Som i megen
det gode og d
og Batsabas t
vækker til efter

Hendes og Dorn
et venekab og er
som symboler
forståelse

DET HANDLINGS

Batseba bliver på grund af en forudsigelse hos bedstemor bedt om at jage og sendes i Alexandras flok ud på den store jagt efter menneskene, som de vil hævne sig på og tilintetgøre. Da de støder på et menneske i hånden har en skive med symbolerne af tre bjerge og djævlen, myten, legenden, og nu Wick - begynder den store jagt på ham og besøger ham. De skal finde ham ved tre bjerge med solopgang. Manden, som hedder Dometrius har en videnskab om det bliver Batsebas opgave at oplysninger ud af ham. De to udvikler en plan for hinanden, og Batseba tvivler på, om det rigtige at slå menneskene ihjel. Da de kommer frem til bjergene, og han er Wick der med sin ene hånd dræber Batseba undslipper og overlever.

adgang til mere hensigtsmæssige oplysninger som et

VURDERING

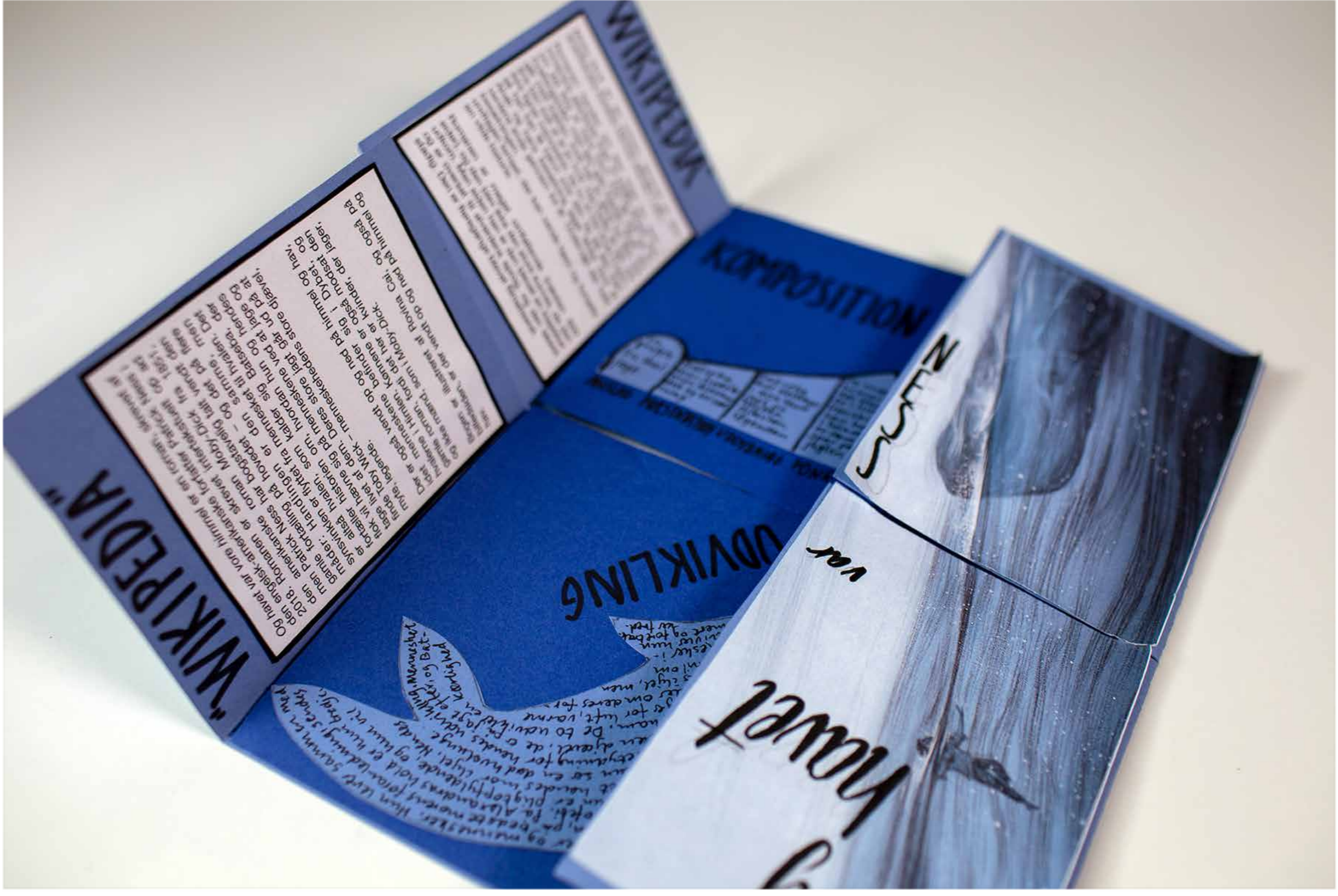
KOMPLICERET

SMIDT

VEJ

ANDERLEDES

FILM
... De har skabt
... menneskene
... som lærer
... og værterne
... de døde
... som betalt
... En profeti
... menneskene.
... at de skal udnytte menneskene.

WIKIPEDIA

Og havet var vort himmel er en roman, skrevet af den engelsk-amerikanske forfatter Patrick Ness i 2018. Romanen er skrevet i fortællingsform og handler om en ung pige, der bliver kastet ud i havet og overlever. Romanen er en fantastisk historie om mod og håb, og den er en af de bedste romaner, jeg har læst i mange år.

WIKIPEDIA

UDVIKLING

Handwritten notes in a cursive script, likely describing the development of the book's plot or characters.

Havet

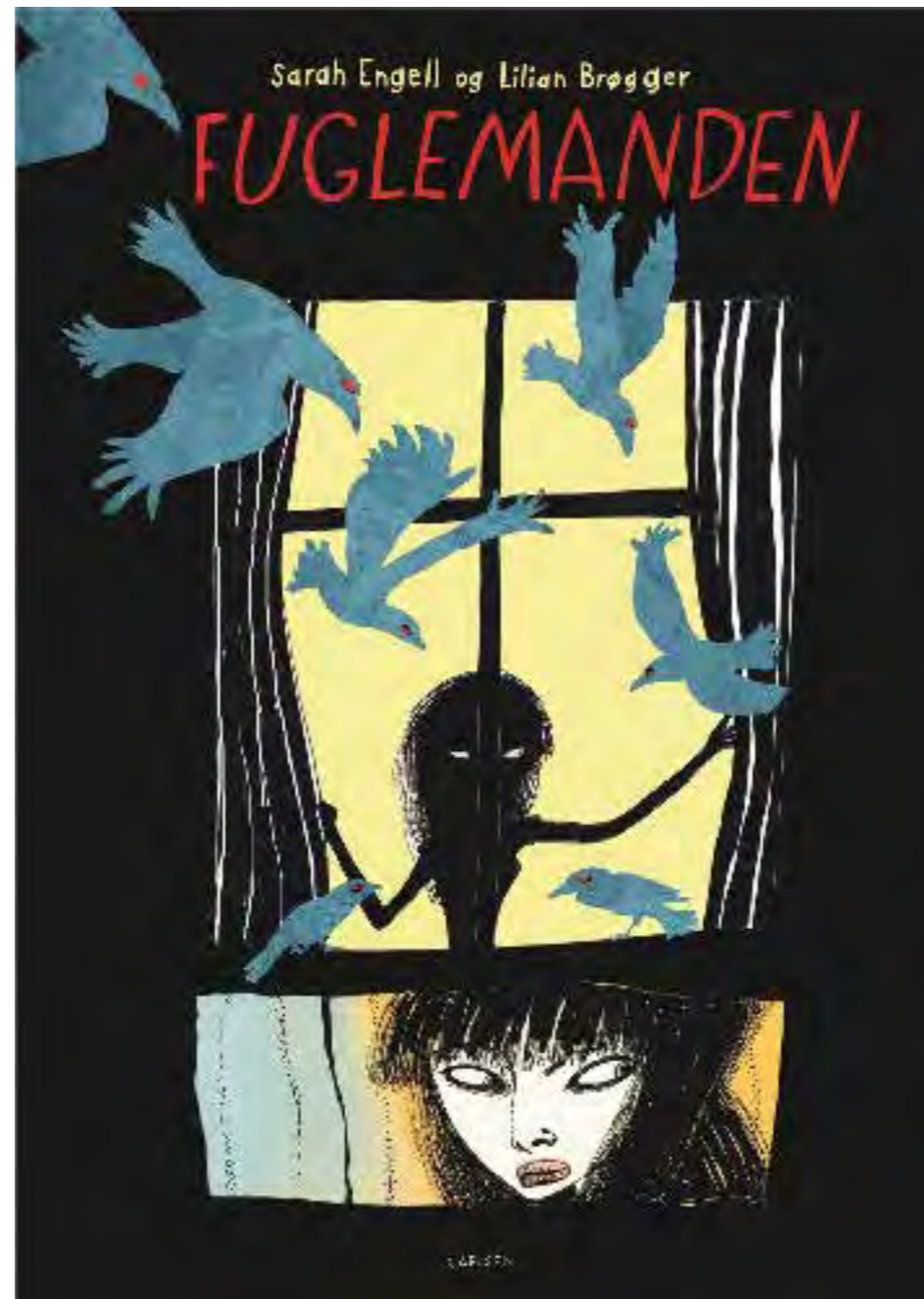
var

NILSEN

KOMPOSITION

Talking even more about multimodalitet ...

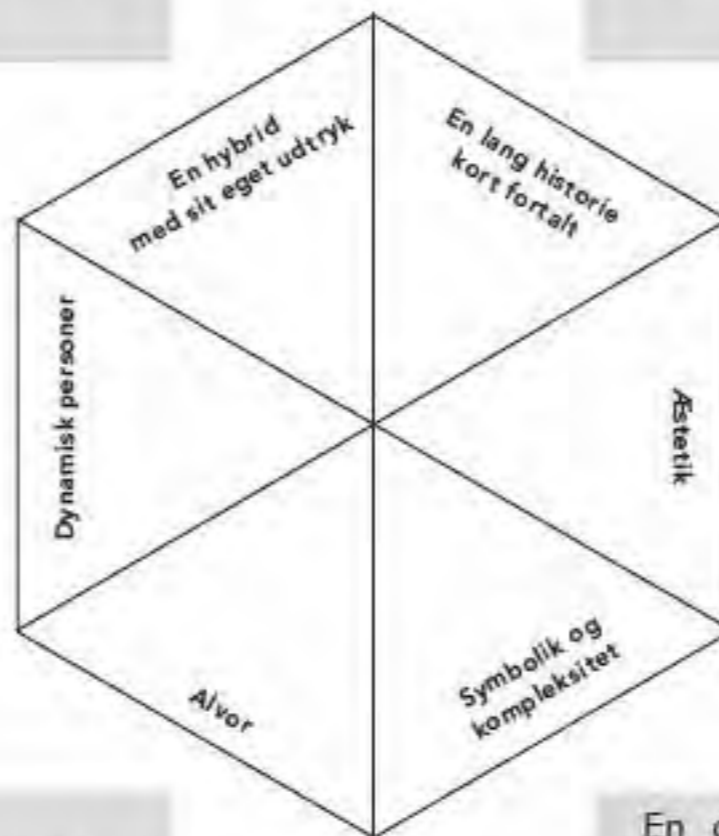

Roman	Tegneserie	Billedbog	

Graphic novels blander elementer fra både romanformatet (lineære tekstafsnit), tegneserien (billedsekvenser i rammer) og billedbogen (store helsidesbilleder). Således er en graphic novel tit en spændende hybrid, der har sit helt eget unikke udtryk.

En graphic novel kan omfangsmæssigt ligne en roman, og helt konkret er den en bog (modsat tegneserier, der tit er hæfter). Teksten er dog kortfattet i forhold til billederne.

Hvor en tegneserie ofte har flade, statiske personer uden mange nuancer, finde vi i en graphic novel oftest en dynamisk hovedperson – altså en hovedperson, der gennemgår en udvikling.

Hvor tegneserier ofte er masseproducerede hæfter på billigt papir, er der i en graphic novel kælet for kvaliteten. Det gælder også for billeder og tekst, og en graphic novel har ofte mere litterær tyngde og kan indeholde flere lag. Præcis som med billedbøger.

Tegneserier er gerne humoristiske og bliver i mange tilfælde brugt som ren underholdning, men en graphic novel tager tit tungere temaer op og er mere seriøs. På dette punkt ligner den mange moderne billedbøger.

En graphic novel gemmer ofte på symbolske lag og skal derfor i højere grad end en tegneserie fortolkes. Den har ofte tit et mere eksperimenterende udtryk. Ydermere kan den have kompositoriske krumspring, fx tilbageblik, flash backs eller forudgreb, frem for stringent kronologi.

Fire stop undervejs

Handling

Modaliteter

Handling

- Hvem er de to personer?
- Hvordan har de det?
- Hvad skal de?
- Hvad tror I, problemet er?

Modaliteter

Som I ved, bærer alle modaliteter i en graphic novel betydning – konkret eller symbolsk. Her skal vi undersøge nogle af dem.

Skrift (ordenes udseende):

Ordene er skrevet på forskellige måder og i forskellige omgivelser.

- Hvor mange forskellige skrifttyper består uddraget af?
- Er der en rød tråd i, hvornår skriften er håndskrevet, og hvornår den er typografisk sat?
- Hvordan kan I se, hvad der er tale, og hvad der er tanker?

Tekst (ordenes indhold):

Udover i bobler optræder tekst også på en telefon to steder i uddraget. Det sker under overskrifterne *Trækfugl* og *Lærke*.

- Hvordan vil I karakterisere disse tekster? Kom ind på både sprog og indhold.
- Hvad har de med historien at gøre? Hvordan kan de tolkes symbolsk?

Billeder:

- Hvordan vil I karakterisere tegnestilen?
- Hvordan er den anderledes end de tegninger, I kender fra tegneserier?
- Se på træerne på side 10 og 11.
Kan de gemme på en symbolik? Hvordan?
- Se på de to billeder af telefonen (side 13 og 16). Telefonen er smadret, wifi-signalet er svagt, og strømmen er ved at løbe ud.
Kan det have en symbolsk betydning? Hvordan?

Se på det nederste billede side 17

- Hvordan spiller ord og billede sammen her?
- Hvordan giver ordene udtryk for pigens tilstand?
- Hvordan giver billedet udtryk for hendes tilstand?

Også medskabende
aktiviteter undervejs

Omskriv hver især de fire sider, du genfortalte, til en ren, lineær tekst. Her skal du skrive som om, det var en roman. Skriv i datid med Barbara som synsvinkelbærende jeg-fortæller. Lad replikkerne fra uddraget indgå ordret i din tekst.

Fra lineær tekst til tegneseriesekvens

Alene

Omskab sidste halvdel af side 18 (fra *Eller måske dengang, Alette talte over sig ...*) til en tegneserieside med højst seks rammer.

Lav først en skitse, hvor du overvejer dit sidelayout.

Noter i rammerne på skitsen, hvad hver ramme skal indeholde.

I din tegneserie skal der være replikker, men også pigens tanker skal indgå.

Det gør ikke noget, hvis du ikke er en mestertegner. Det vigtigste er dine overvejelser om layout.

Fordel de sidste opslag på elever i klassen.

- Lav en analyse af det opslag, du har fået tildelt. Gør sådan:
Læg et hvidt A4-ark over opslaget, så du kan se igennem det, og tegn rammerne på papiret.
Tag noter på arket i rammerne om det, du finder interessant i forhold til handling og multimodalitet, fx
 - hvad der sker i handlingen
 - hvem personerne er
 - hvordan rammerne er tegnet og placeret på opslaget
 - hvilke former boblerne har og hvorfor
 - hvordan skriften fremstår, og hvad det kan betyde
 - hvilke farver, der er brugt, og hvorfor
 - om der er et forløb/om billederne er statiske eller dynamiske
 - andet, I finder relevant.

Fortællingen som helhed

Klassen

- Hvordan vil vi karakterisere Lilian Brøggers tegnestil? Kom fx ind på farver, billedudsnit, perspektiv, materialer, streg, bobler, rammer osv.
- Hvilke virkemidler benytter hun til at vise Barbaras sindstilstand?
- Hvad styrer mest af fortællingen? Tekst eller billeder?

Sætningen *Et billede kan sige mere end tusind ord* er efterhånden blevet en hyppigt anvendt talemåde.

- Vælg hver især et billede i bogen, I synes passer på sætningen, og begrund jeres valg.

Der er mange farver i spil i bogen, men to er gennemgående: De røde og den sorte: På forsiden, på det allerførste opslag (side 6-7), Barbaras cykel, fuglene, de to læsebånd osv.

- Hvilken betydning tænker I, disse farver kan have? Og hvorfor tror I, at Lilian Brøgger har valgt dem som gennemgående farver?

Tema

Makkerpar

Hvilke problemer fokuserer fortællingen på?

- Formuler i makkerpar i én sætning, hvad I synes, romanen overordnet drejer sig om. I må gerne inkludere flere motiver og temaer i jeres sætning. Præsenter jeres sætning for læsegruppen, og hør det andet makkerpars bud. Vælg det bedste, eller juster og kombiner jeres bud, som I præsenterer for klassen.

Klassen

Skriv gruppernes bud på tavlen, og vælg de vigtigste temaer ud blandt klassens forslag. Drøft, hvorfor de er vigtige.

Genre

Klassen

Psykisk sygdom blandt unge er ofte tematiseret i aviser og tv i form af artikler eller dokumentarprogrammer.

- Hvad er forskellen på at læse om emnet i skønlitterær form i forhold til faktagenrerne? Hvad er det skønlitteraturen kan, som faktagenrerne ikke kan?

- Hvad er forskellen på at læse en graphic novel og en traditionel roman om temaet? Hvad er det, de mange modaliteter giver?
- Hvordan passer værket på karakteristikken af graphic novel-genren på side 5?
Giv eksempler fra værket i forhold til de seks punkter i modellen:
 - Æstetik
 - Symbolik og kompleksitet
 - Alvor
 - Dynamiske personer
 - En lang historie, kort fortalt
 - En hybrid med sit eget udtryk

Ses vi på Havnen?

VI GENTAGER SUCCESSEN OG UDBYDER FOR SJETTE ÅR I TRÆK NYE, INSPIRERENDE DANSKKURSER I HJERTET AF KØBENHAVN

DANSKKURSER I KØBENHAVN

15/11-2019
Indskoling
Når billedbøger bevæger

26/11-2019
Melletrin
Multimodalitet,
Creative Writing og
alt det vi deler

27/11-2019
Udskoling
Konger og dronninger
i stand-up og
ungdomslitteratur

INSTRUKTION Trine May MØD OGSÅ Mette Vedsø, Kim Fupz Aakeson og Anders Matthesen.
Få inspiration, ny viden og indsigt / Bliv fagligt opdateret, præsenteret for den bedste og nyeste børne- og ungdomslitteratur, nyere teorier om medier, litteratur og læsning, nye tilgange / Mød nogle af vores største og helt aktuelle forfattere.

LÆS MERE OM KURSERNE OG TILMELD DIG PÅ Trinemay.dk

Tak for i dag!

www.trinemay.dk